

duvarlarınızın
vazgeçilmez
dostu

ÇANAKKALE SERAMİK fayansları

banyo
ve mutfagınız
için

sıhhi

ucuz

dayanıklı

temiz

modern

renkli

KS

Çanakkale Seramik Fabrikaları A.Ş.

Karaköy, Tersane Caddesi, Hediye Sokak No. 4-6 Tel.: 43 03 55 (5 hat)

160

(Folklor: 60)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

HAZİRAN 1978

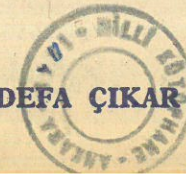
İÇİNDEKİLER:

- Halkçı Sanat : Halk Kaynağı —1— Ceyhan Atuf KANSU
Çokaklı'da Gelenekler, Görenekler Ertuğrul TAYLAN
Karacadağ Söylencesi Ali Rıza ÖNDER
Anadolu Manilerinden Seçmeler Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU
Sanayi Toplumunda Folklorizm Nail TAN
Yuşa Tepesi ve Yuşa Peygamber Makamı Erdem YÜCEL
«Alâddine Vardım Emme Durmadım» Türküsü Mansur KAYMAK
«Arpa Çayı Aşdı Taşdı» Türküsünün Doğuşu ... Aşık Şeref TAŞLIOVA
Mahmutgazi Köyünden Derlenmiş Oyunlar —1 — ... Dr. M. TUĞRUL
Sungurlu'da Düğün ve Gelenekleri M. Aylan EREN
Uluslararası Efes Festivali ve Elsanatları Sabahattin TÜRKÖĞLU
Yurt Dışına Yapılan 3 Karagöz Tanıtımı Gezisi Nursel HİNÇER
Askerlik Üzerine Derlemeler — 2 — Doğan KAYA
BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 347

KURUŞ: 500

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKARILAN HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

161

167

BANKANIZI
SEÇTİNİZ Mİ ?

demek ki
görüşünüz
kuvvetli...

TÜRK TİCARET BANKASI

EDİRNE'den KARS'a kadar yurdun her köşesinde hizmetinizde

(Folklor : 61

(Radar Reklâm — 62)

ağzınızda eşsiz

grin[®]
duygusu

eşsiz grin duygusu
yaşamı ağızda
her gülüşünüzde belli olur
pürüzsüz ve sağlıklı dişler

grin

seffaf vesil hoş kokulu
diş macunu

77 Ağustos 1978

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Devlet Numarası 8337

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALK BİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 347

HAZİRAN 1978

YIL : 29 — CİLT : 18

HALKÇI SANAT : HALK KAYNAĞI

— I —

Yazan : Ceyhun Atuf KANSU

Değerli Dererreci, ozan ve öykü yazarı Ceyhun Atuf Kansu, 17 Mart 1978 günü Ankara'da Hacettepe Hastanesi'nde ölmüştür. 1919 yılında İstanbul'da doğan Kansu, lise öğrenimini Ankara'da Gazi Lisesinde, yüksek öğrenimini İstanbul Tıp Fakültesinde yapmıştır. Hekimliği yanında 1938 den bu yana şiir, deneme ve öykülerini yayımlamağa başlamıştır.

Kansu'nun ölümüne kadar 17 kitabı yayımlanmıştır. «Köy Öğretmenine Mektuplar» ve «Sakarya Meydan Savaşı» adlı kitaplarıyla Türk Dil Kurumu ve Behçet Kemal Çağlar Ödülleri kazanmıştır.

1970 de yazdığı «Halkçı Sanat» yazı dizisinin ilkinin aşağıya alıyoruz. Bunu diğerleri izleyecektir. Allah rahmetini esirgemesin.

T.F.A.

Eflâton Cem Güney'in derlediği halk türkülerinin ortak yanlarını araştırarak, halk türküsünden halk kavramına yerli, somut bir tanım aramaya çalışacağız. (Kaynak: Eflâton Cem Güney «Halk Türküleri I, II» Yeditepe yayınları, 1953). Bu türkülerin çoğu, yalın, doğal, somut bir dille yakılmıştır. Türküler, insan ilişkilerini, insan duygularını işlerken «Doğa» dan beslenmektedir. Bu doğa da, yaşanan yaşayan somut, gerçek bir «Doğa»dır. Türküler, çoğu kez oba, köy yaşantısı ve üretim içinde oluşan insandan ses vermektedir. Bu türkülerden çıkan somut halk kesiti, bir dil çevresinde, doğanın içinde, belli bir üretim ilişkisinde (ilkel tarımsal üretim) «Ortak çıkarlarla» bağlı insanlardan gelmektedir. Dil, doğa, üretim ortaklığı gösteren halkın sesi, halk türkülerinde şu insançı duygularla yankılanmaktadır: Sevi, ayrılık, ölüm, Türkülerin dokusuna çocuk ölümleri, sıla, gurbet, doğa güzelliği, cinayet ve üretim yaşantısı da girmektedir. Sevi, ayrılık ve ölüm «yene-

lenen ana konu» olmakla birlikte, bu türkülerde ilgi çeken bir başka konu, «yiğit ölüm»dür. Bu yiğit bir savaşta, yurdu için can vermiş bir ordu yiğidi olabilir; zulme, beylere karşı çarpışmak için, ya da, bozuk düzenden, haksız yargılardan dağlara çıkmış, sığınmış ve adı «eşkiyalık» tan, halk yiğitliğine yükselmiş bir başkaldırıcı olabilir. Halk yiğidine yakılmış türkü, çoğu bir ağıttır, bu yiğidin ölümüyle halkın yüreğinde açan acılı bir çiçektir ve bu ağıtlar, halk türkülerinde ağırlık taşırlar. Bu türkülerden vardığımız halk kavramı, bu türkülerde soluk alıp veren halk: «Dilde, doğada, üretim ilişkilerinde; ölüm, sevi, ayrılık gibi insan ve dünya olaylarına bakmada ortak, kendisiyle çelişen düzene başkaldıran yiğidi kendisiyle eşleş-tiren ulusal toplum kesidi» ni deyimler. Bu çeşit bir halk kavramına, halk türkülerinden varıp gelmemiz, halkçı sanatın temel ögesini, halk kaynağını, halkın kendi ürünleriyle tanıtmak istememizdir. Burada,

163

halkçı sanatın önemli bir ögesini, halk kaynağını, halk bilgisiyle (folklor) inceleyebiliriz. Halk bilgisiyle, halk kaynağının halkçı sanat yaratışındaki yerini en güzel, Federico Garcia Lorca'nın şiirlerinde, oyunlarında görüyoruz. Şiirlerini Endülüs halk deyişlerine, İspanyol halk türkülerine, Çingenelerin eğili sevi öykülerine dayarken, Lorca, halk kaynağını sanat için yaratıcı bir öge olarak kullanır. Halk kaynağı ile türküler arasındaki «yaratıcı» ilişkiyi göstermek bakımından, burada iki ağıdı, Lorca'nın «Ignacio Sanchez Majias'a Ağıt» ı ile, bir Türk halk ağıdını, «Kalecikli Rıza» yı karşılaştırmak istiyorum. Lorca ağıdının çevirisini, Said Maden'in «Lorca» kitabından aldım. (Gün yayınları, 1969). Lorca, ağıdında, Ignacio Sanchez Majias adlı bir boğa görüşçisinin boğa sümesiyle ölümünü ağıtlar :

Akşam üstü saat beşte

Akşam üstü tam beşte

Ak çarşaf getirdi bir çocuk

Akşam üstü saat beşte.

Bizim adız halk türkümüz ise, «Kalecikli Rıza» da (kaynak: Eflâtin Cem Güney, Halk Türküleri. I.), bir cirit oyununda, oyuna düzene gelip attan düşen, yaralanan ve onra ölen cirit oyuncusunun ölümünü ağıtlar:

Çuha mintan geydi, yenin ezmedi

Bu dünyada doya doya gezmedi

Hainlik ettiler, nasıl sezmedi

Amanın da eller beyime n'oldu

Vedesiyile değil, ciritten öldü.

Halk kaynağından ölüm, Lorca'da, toplumsal yaşantının içinden «Çan sesleri» ve öşelerde top top sessizlik» le gelir :

Çan sesleri başlar öteden

Akşam üstü saat beşte

Köşelerde top top sessizlik

Akşam üstü saat beşte.

Adsız Türk halk ağıtçısı ise, ölümü, di töresinden, kendi geleneği içinden vulum sesiyle» duyurur :

Çan geliyor davulun sesi

yemenill, eğdirmiş fesi

Çan beyim göttirmüyor nefesi

Amanın da eller beyime n'oldu

Vedesiyile değil ciritten öldü .

Lorca'daki o eşsiz dize, «ölümün yaraya ırtladığı» ağıt ezgisi, akşam üstü gölde yapraklanır :

Ölüm yumurtladı yaraya

Akşam üstü saat beşte.

Bizim ağıtımız ise, Türk halk kaynağından yararlandığı, bir başka ulusal töreden, bir başka ulusal dünya görüşünden geldiği için, ölümü şöyle imgeler : «Kara koyun gelmiş kuzusun ister.» Halk kaynağıyla, halkçı sanat arasındaki bağı gösteren, öğretici örneklerden biri de İrlanda Ulusal Tiyatrosu'nun doğuşudur. İrlanda Ulusal Tiyatrosunu kuranlardan Synge için, bir Türk araştırmacı, şunları söylüyor : «Sanatıyla yurdu arasında sıkı bağlar bulunan sanatkârın eseri yaşar ve sonunda yalnız yurdunun değil bütün dünyanın malı olur. Tarih bize gösteriyor ki, büyük eserler ortaya koymuş her sanatkâr, içinde yaşadığı topluluğu, üstünde ömür sürdüğü toprağı, o toprakla baş başa yaşayan halkı, medeniyetin ilâve ettiği manzama tabakalar altında gizli kalan asıl insanı tanıyor. İnsan, bu yaşayan, gülen, ıstırap çeken ve ölen mahlûk, her yerde her şeyden evvel insan olacağı için, mevzuu halk olan sanatkâr, eseri daima taze ve orijinal kalacak sanatkârdır.» (Saffet Korkut, İrlanda Milli Tiyatrosunu Kuranlar ve Dramlarından Numuneler - Ankara, 1943).

Halkçı sanatın temel halk kaynağının şiire, müziğe, resme, tiyatroya yansımaları, elbette sadece halk bilgisi (folklor) yoluyla olmaz. Bir yerde, halk bilgisi, halkçı sanata durağan gereçler verir. Halk bilgisi halkçı sanata gereçler verdiği zaman, bu bilgiyi yapan halk yaşantısı, halk töresi, halk kaynağı oluşmuş, olup bitmiş, belli bir tarihsel toplumsal aşamada donup kalmıştır. Halk oyunları, halk türküleri, halk ezgileri, halk deyimleri, halk masalları, halk anlatıları, halk göstermelik oyunları (köy oyunları, kargöz vb...), halk bilgisi (folklor) gereci oldukları zaman, belli bir insan — toplum, belli bir insan — dünya ilişkilerinin izlerini saklarlar. Halkçı sanatta, halk kaynağı, halk kavramıyla ilgili olarak, güncel bir anlam taşır. Halkçı sanat, halk kaynağında, sadece halk bilgisine dayanmakla yetinemez, halkın bugünkü yaşantısından, oluşum halindeki «devinik» yaşantısından da esinlenir. Halkçı sanatta, halk kaynağı ögesi böylece ikili bir tutumla kullanılır: Geçmiş halk yaşantısı, şimdiki halkın somut yaşantısı. Bu ikinci tutum, halkçı sanatın üçüncü ögesini de etkiler ki, bu öge, devrimci ögedir. Halkın,

ARAŞTIRMALARI

«saklı çelişkileri yaşayan toplum kesiti» özelliği, ancak halkın gündelik yaşantısı izlenirse, bilinirse, yaşanır, gözlenirse ortaya çıkar, halkın çağdaş gündelik yaşantısı izlenmeden sadece halk bilgisi ürünlerine dayalı bir halkçı sanat, devrimci ögesinden de kullanılabilme, yayılabilme gücünden de yoksun kalır. Halk bilgisiyle, gündelik halk yaşantısının ustaca birleştirilmesine en güzel örnek, yazınımızda Yaşar Kemal'in romanlarıdır. Orta Direk'teki Meryemce, hem, tüm Toros ardı folklorunu kişiliğinde taşıyor, hem de yaşayan, gününü, günümüzü sırtlayıp götürülen bir halk kadını olur. Halkın gündelik yaşantısıyla, sanatın ilişkisini en keskin gösteren tarihsel örnek, ilk müziğin, ilk oyunun, ilk şiirin ortaya çıkmasıdır. Bu olayda, sanat ile gündelik yaşantı öyle içiçedir ki, müzik

yaşamının sesi, oyun yaşamının devinmesi, şiir yaşamının türküstüdür sanki.

İlk ozanların doğuşunu, «Şiirin Alfabetisi» yazısını, Yves Perez'den uyarlayan Cemal Süreya şöyle anlatıyor: «İkel insanın işi avcılıktı. Yaban hayvanları ile çevrili olduğundan ya ölmesi gerekiyordu ya da öldürmesi. İlk sıralar öldürmek için ellerini dişlerini kullanıyordu. Sonra ilkel silâhlar yapmaya başladı. Bir gün yeni bir silâh buldu. Hayvanlarla savaşı için de birtakım maskeler kullanmağa başladı; bazı renklerin koruyuculuğuna başvurmaya başladı. Şehir tiyatrosunu, dram ve komediyi, ağlayan nar ile gülen ayvayı düşünün. Kısacası müthiştir, renkler ve maskeler.

Müthişti o günde, insan oğlu baktı ki, başka bir şeyi taklit edince hayvanlar bunun iyice etkisinde kalıyor. Bu bilgi büyüünün de, sanatın da kaynağı oldu. Müzik, resim, şiir, dram, hep bundan çıktılar. Ava çıkmadan önce bir tertip av oyunu oynanıyordu artık. Sanırım bu oyunlarda hep avcılar üstün geliyordu. Gitgide bu av oyunları sadece birtakım biçimler halinde billürleştirilerek katılaştılar. Bakıyordunuz, oyunlardaki hareketlerde, jestlerde eskisi gibi av konularına bağlı kalmamaya başlamış. Tabii, yine de derinden derine o konular önemliydi elbet. O temel bağlılık derinden derine sürüp gidiyordu. Bu yeni durum, kişiöğü toprağı sürüp tımar etmeyi, besinini top-

Bize gelen KİTAPLAR

● İlhan Başgöz: «KARACAOĞLAN». Eserde: Kitabımız için, Kaynakların kısaltmaları, Karac'Oğlan geleneği, Karac'Oğlanlar için neler biliyoruz, Şiirler (49. sf. dan 176. sf. ya kadar), Karac'Oğlan'ın şiirlerindeki Yer adları ve Dizin bölümleri sıralanmaktadır. Kitabın arka kapağında İlhan Başgöz'ün kısa biyografisi verilmektedir. Cem Yayınevi, Eğitim Dizisi, 19,5 x 13,5 cm boyunda, 190 sayfa, 25 lira (İstanbul, 1977).

● Dr. Turgut Günay: «RİZE İLİ AĞIZLARI». İnceleme—Metinler—Sözlük. Kitap: Önsöz, Metinlerde kullanılan çeviri yazı işaretleri (transkripsiyon), Kısaltmalar, Bölgedeki ağız yörelerini gösterir harita, Giriş, İnceleme, Ses bilgisi, Biçim bilgisi (morfoloji), Metinler, Sözlük ve Bibliyografya ana bölümlerinden oluşmaktadır. Metinler, 195-306 sayfalarda yer almaktadır. Tümü halk edebiyatı ile ilgilidir. Kültür Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 27, Halk Edebiyatı Dizisi: 4, Milli Folklor Araştırma Dairesi ve Milli Eğitim Yayınevlerinde satılmaktadır. Eser, 24 X 16 cm boyunda, 340 sayfa, 50 lira (Ankara, 1978).

da belirgin bir nitelik kazandı. Bir değişim daha oldu üstelik, törenlerin konusu toprakla, ürünle, üretimle ilgili olmaya başladı.» (Yeni Edebiyat, sayı : 5)

İlk sanat ürünlerinin insanın gündelik yaşantısıyla ilgisini gösteren bu yazı, bir yerde, halk kavramına da ışık tutuyor. Halk, toprakla, ürünle, üretimle ilgili bir kavram sanatın kaynağı gibi : Toprak, ürün, üretim, Eski Türklerde din, büyü, türküler ovun ve anlatıyı birleştiren Şaman'lar, yarattıkları sanat ürünleri, törensel oyunları ve dünyaya görüşleriyle at besleyici, koyun besleyici ortak - bozkır halkının gündelik yaşantısını, üretim içindeki yaşantısını bu yolla deyimlerler, etkilerlerdi: Halkın yaşantısıyla büyüydü, Şaman davulu ve Şaman destanla-

ÇOKAKLI'DA GELENEKLER, GÖRENEKLER

Yazan : Ertuğrul TAYLAN

1 — **Ad Koma:** Doğan çocuğa, ebenin, dedenin ad koyması istenir. Akraların fikri alınır. «Siz bilirsiniz» derlerse ana baba koyar adı. Yazıda yabanda sorulacak büyükler varsa, üçbeş gün beklenir. Bu arada konulmuşsa ad, kurban kesilerek değiştirilir. «Allah hayırlıca, ömürlüce versin.» diye dua edilir.

2 — **Diş Çıkarma:** Çocuk diş çıkarırken ağzının suyu akar. Dişlik bulgur kaynatılıp çocuklara dağıtılır. Kolayca diş çıkarabilsin diye, beş on tane pişmiş bulgur tanesi bir ipe dizilerek çocuğun boynuna dikilir.

3 — **Nazarlıklar:** Eskiden doğum yapan kadının alınına, nazar değmesin diye, katarla üç ben yapıldı. Şimdi lohusanın yakasına takılan paraya, üzerine çörek otu ekilmiş mum yapıdırılmaktadır. Çocuklara gök nazar boncuğu takılır. Yavruluyan ineğin alınına bir nal bağlanır. Kuzuya, danaya küçük tosağa veya gök boncuk takılır. Yeşil, kırmızı ip örülüp başına bağlanır. Evlere üzerlik asılır.

4 — **Yemeğe Çağırma:** Askerlere, gurbete gelip gidenlere akrabaları ziyafet verir. Tavuk kesilir; pirinç çorbası, fasulye pişirilir. Helva yapılır. Mevsimine göre meyva konur. Davet akşam yemeğine yapılır, çünkü köyde asıl olan akşam yemeğidir. («Her öğün olmuş da akşam öğünü olmamış» sözünün anlamı, akşam yemeğinin yemeden yapılamıyacağıdır.) Askerden dönene kadayif, kaymaklı süt ile «hoşgeldine» gidilir.

5 — **Hasta Ziyareti:** Çorba, yoğurt, mevsimine göre, meyva ile hasta ziyaretine gidilir. «Geçmiş olsun. Eksili çorba, yoğurt getirdim içiver» denir. Hal hatır sorulur, sohbet edilir. Hasta ziyareti çok sevaptır.

6 — **Sünnet:** Hali vakti iyi olan niyet eder; baharda, güzde sünnet düğünü yapar. Çalgı çalınır. Köylü davet edilir. Yedirilir, içirilir. Öğle namazından sonra istiyen konu komşunun çocuğu ile birlikte sünnet edilir. Çocuğa bir takım elbise, diğer sünnet olacak çocuklara gömlek, mendil alınır. Akralar, konu komşu çocuğu, tatlı v.b. ile ziyarete gelir. «Sünnetiniz kutlu olsun» derler. Ana baba «Allah razı olsun. Allah size

olan çocuk beş on gün perhiz eder, ekşi-turşu yemez.

7 — **Oruca Başlama:** Ramazan gelirken ev sıvanır. (Ak toprakla badana şeklinde birkaç kere sıvanır.) Çamaşır yıkanır. Onbeş yirmi günlük ekmek edilir, yemeklik hazırlanır. Yaşlılar ramazandan bir hafta, üç gün önce karşılama orucu tutarlar.

8 — **Bayram:** Bayram gelirken evde temizlik yapılır, çamaşır yıkanır. Arefe günü ekmek edilir. (Arefe günü yapılan ekmek bereketli olur. O gün başka iş yapılmaz; ot yolunmaz, ağaç kesilmez.) Ramazan bayramı ise ekmeğin sonunda mutlaka katmer yapılır. (Akşam yemeğinden sonra katmerden, ekmek arasına birer parça sarılarak, mala maşada verilir.) Kurban kesecek adamın çamaşırı bir hafta önceden yıkanır. Üç gün oruç tutan kişi orucunu kurbanlığın sağ böbreği ile bozar. Sabah erkenden bütün erkekler, çocuklar da dahil, namaza gider. Namazdan sonra bayramlaşılır. Büyüklere elleri öpülür. Erkekler odalarda toplu halde yemek yerler. Sohbet edilir. Dargınlar barıştırılır. Bayram bahara yaza rast gelirse delikanlılar köy içine salıncak kurarak eğlenirler. Kurban eti yedi pay edilip sağ tarafının hisım akrabaya, kurban kesmeyeenlere, sığırtmaca verilmesi lâzımdır. Şeker bayramının dördüncü günü yaşlı kadınlar döndürme orucuna başlarlar; yedi gündür bu. Bayramda hisım akrabaya ziyarete gidilir.

9 — **Hıdırellez:** Karada yaşayan Hıdırla denizde yaşayan Ellez altı Mayıs'ta buluşurlar. Eskiden, o gün, erkekler dereye, pınar ve kuyu başlarına giderek eğlenirlerdi. Arpaların kellesinden (başağından) tepsiyeye toplanan çiğle yoğurt çalınır. Maya gibi katılan bu su ile çalınan yoğurt tutarsa «hıdırellezin geldiği belli oldu» derlerdi. Gene o sabah erkenden Yahya Dededen getirilen buruçlu dallar yedi tersikten toplanan çırpı ile ahırın önüne konan sacın üstünde yakılırdı. Sacın yanına da bir su kabı konurdu. Yatıdan o gün inen koyunlar ahıra girerken ateşin üzerinden atlarlar ve o esnada suyu döken koyunun sütlü olacağı

KARACADAĞ

Yazan : Ali Rıza ÖNDER

(Konu, Şevket Beysanoğlu'nun «Diyarbakır'dan Beş Efsane» başlıklı yazısından alınmıştır. Yazı TFA dergisinin 15. cildinde yayımlanmıştır: Sayı 302, Sf. 7094).

Bilimsel kaynakların anlatışına göre Karacadağ, Diyarbakır'ın 30 kilometre güneybatısındadır. 40x15 km. lik bir alanı kaplamaktadır. Denizden yüksekliği 1919 metredir. Oluşumu bakımından eski bir yanardağdır. Üzeri, meşelikler, çalılıklar, çayırıklarla örtülüdür. Kayalık yerleri, serin yaylaları, geniş otlakları vardır. Dağı çevreleyen düzlüklerden, Siverek-Diyarbakır, Diyarbakır-Mardin, Mardin-Viranşehir-Urfa, Siverek-Karakeçili-Viranşehir yolları geçer.

Volkanik yapısı yönünden üzerinde bulunması doğal olan kara taşların çokluğu, insanoğlunu ilk çağlardan beri düşündürmüştür. Ancak, bunun açıklanması, bilim çalınarak önce sağını olmayan komşulara birer tabak verilir.

Yıl kurak giderse «Hıdırellez çomağını karaya atmış» denir. Yıl yağışlı geçerse «Hıdırellezin çomağı denize düşmüş» denir. Bu konuda şöyle bir rivayet vardır: Bir çiftçi kağnısı ile gidiyormuş. Hıdır ile Ellez «Ne yapacaksın bu kağnyı» demişler. Adam «Ne yaparım, ekin çekeceğim» demiş. «Kaça aldın, nerden gelip nereye gidiyorsun» diye konuşmuşlar. «Mart ile Mayıs arasında yağmur yağarsa kağnına baha var. Yağmazsa yok» demişler.

10 — **Buğday Bereketi:** Harmanda çeç yapılıırken çulun üzerine üç çiğil ile üç toprak parçası atılır. Besmele çekilir. «Betli bereketli ver. Benim ellerim değil, Fatma Anamın elleri. Yedirmek nasip et. Ağız tadı, Halil İbrahim bereketi ver», diye dua edilir. Buğday anbara konurken eski tahıldan bir avuç atılır anbara, yılına kadar yetsin diye. «Anbardan buğday eksik olmasın. Betli bereketli olsun» denir.

11 — **Mal Alma:** İnek öküzlünce konu komşu «Hayırlı olsun. Allah taban peklığı versin» der. Kuyruğunun yıllık olduğu söylenir, doğrultması istenir. Sigara, çay, kahve ikram edilir. Mal ahıra girerken önce sağ ayağını atarsa uğurlu sayılır.

adamlarının bilincinde yer almadan önce; olağan üstü güçlere, doğanın gizlerine önem veren toplumun buluncunda (vicdanında) biçimlenmiştir. Bundan da «Karacadağ Söylencesi» çıkmıştır.

Söylenceye göre; dağın tepesinde, dev görünüşlü, kara yüzlü, kara donlu, kızıl ağızlı, korkunç bir ejderha barınmış. Her soluyuşunda çevresine ateş saçarmış. Yayılan nefesi yayılmı ateşi gibi dağın eteklerine dek her yanı yakar, kavurmuş. Bu yüzden dağa yaklaşmak olanaksızmış. Yıllar yılları kovalar, ama kimsecikler yanına yaklaşamaz, semtine uğrayamazmış. Herkes, ejderhanın şerrinden uzak kalmayı yeğ tutarmış.

Bu durum, sevgisi bol, sevecenliği (şefkati) geniş, acıması sınırsız, esirgemesi tükenmez Ulu Tanrı'nın gönlüne hoş varmamış. Çok geçmeden işler değişmiş. Günün birinde gökyüzünden dağın doruğuna çok kalın bir zincir sarkıtılmış. Öyle ki, çıkarttığı şangırtılar ejderhanın kükremelerini gölgede bırakmış. İş bununla da kalmamış, bu zincir, dağın tepesindeki can alıcının boynuna geçmiş. Dev bir vinç olup kara canavarı çengelene takarak göğe adanmış. Böylece çevre halkı bu çekilmez yaşantıdan yakayı sıyırmıştır. Artık, bunalımlı d'lerden, boğucu karabasanlardan kurtularak rahata ermistir.

O günlerin bizlere bıraktığı andaç, kara canavarın yakıcı soluğu etkisiyle kararımış taşların, kayaların sergilediği bir görüntüden başka bir şey değildir. Dağın adı da buradan çıkmıştır. Ama bu, görünürdeki sonuçtur. Söylencenin bizlere sövlemediği gerçek ise, bütünüyle tinseldir. Bu tinsel gerçek, çoğulcu evrenin tek yetkesi (otoritesi) olan Tanrının kurup kolladığı doğal düzenin sürüp gitmesi amacıyla toplanır. Kurulu düzeni bozacak, olumlu uyumu sarsacak taşkınlıklar, Tanrısal amaca avkırdır. O, kullarının haksızlıklar karşısında ezilip huzulmasına, kıyım altında inim inim inlemesine göz yumamaz. Hakkının hakkını, haksızın dersini vermek. O'nun sanındandır. Bu anlamda Karacadağ. Yaratan'ın bu yöreye vurduğu kutsal bir damgadır.

ANADOLU MANİLERİNDEN SEÇMELER

Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU

kür ederim.

Her ilimizden on beşer mani alınmış ve bunlar ilk mısralarına göre tasnif edilmişlerdir. Manileri veren kaynak kişi sayısı fazla ise ancak sayıca çok mani alınan kişilerin adları zikredilmiştir. Manilerde geçen mahalli kelime ve söyleyişlerin yazı dilindeki karşılıkları yanlarına yazılmıştır.

2. BALIKESİR MANİLERİ

Derleyen : Şevki Kepenek,
Derleme yeri : Balıkesir
Ümiteli köyü, Derleme tarihi :
1969 yazı, Kaynak kişi : Meliha Çıkkıç (1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 15), Nejla Güler (3, 4, 7), Muhtelif kimseler (12, 13, 14).

1

Adaköye giderken
Yârîmi gören olsa
Çifte mektuplar yazdım
Eline veren olsa

2

Al testi suya git
Testi dolmasın yârim
Benden başka seversen
Kismet olmasın yârim

3

Aretimin (arkadaş) saçını
İnce örerler yârim
Sen askere gidince
Beni verirler yârim

4

Asker kağıdı gelmiş
İkimizi ağhyalım
İki sene askerlik
Ciddiye bağhyalım

5

Boynumdaki kafalı (kavalı)
Uç gün oldu takalı
Yârimden başkasına
Açık gönlüm kapalı

6

Çemberi oyaladım
Kolaya koyamadım
Ne sıcak kanın varmış
Ben sana doymadım

8

Karanlık aşmak ister
Kelebek uçmak ister
Benim cahil gönlüm de
Yâre kavuşmak ister

9

Karşıda kara kedi
Ağzında keklik eti
Verin benim yârîmi
Yıkırım memleketi

10

Keklik taştan el eder
Eşine gel gel eder
İki gönül bir olsa
Taşı deler yol eder

11

Mektup yazdım bilesin
Okuyup da gülesin
Bu mektubun üstüne
Durmayıp da gelesin

12

Selâm olsun dağlara
Su yürüsün bağlara
Nasibim böyle imiş
Düşmüşüm sevdalara

13

Sigaram ince tüter
İncir bahçede biter
Çiğitsiz meyva derler
Gızlar goynumda biter

14

Su içtim yâr tasından
Aşk tattım meyvasından
Yârim rengini almış
AMASYA elmasından

15

Yaylanın yolundayım
Gürgenin dalındayım
Ana beni arama
Gızların goynundayım

1. AMASYA MANİLERİ

Derleyen : Ali Osman Çoşkun
Derleme yeri : Amasya, Derleme tarihi : 1969 yazı, Kaynak kişi : Muhtelif kimseler.

1

Ay dedim aydın beni
Ne hale koydun beni
Belkimsiz gemi gibi
Ortada koydun beni

2

Yana attım çayıra
Eski (şavkı) düştü bayıra
Sizim de sevdalı
Evlâm bizi kayıra

3

Şehçedir evin öntü
Okuyorum düğünü
Mutamam bir türlü
Ni gördüğüm günü

4

Artliyim dermanım yok
Yıltıyım harmanım yok
Merim yâre gidem
Mende fermanım yok

5

Ne buldum taşı yok
Nük buldum kaşı yok
Ada bir kuş öter
Cileyin eşi yok

6

Güzeller güzeller
Ese melsin seller
AMASYA'ya bağhyım
Derlerse desinler

7

İ dudum dut verir
Ağını git verir
N büyük giz güççük
Dıkça dat verir

ARAŞTIRMALARI

7

Elimdeki kınalar
Yârin kınası mıydı
Yâri asker yazmışlar
Şimdi sırası mıydı

8

Gidiyom gittikçe ben
Yolları bildikçe ben
Ah edip ağlıyorum
Aklıma geldikçe sen

9

Oğlanın adı Bedri
Dal budakta değil mi
Seven seveni alsın
Sözüm haklı değil mi

10

Okudum mektubunu
Vermedim cevabını
Başbaşa gelip görsek
Şu aşkın hesabını

11

Parmaktaki yüzüğün
Yâr verdi parasını
Çekemeyen düşmanlar
Arasın arkasını

12

Pencerede tül perde
Perdenin ucu yerde
Sen geldin koşa koşa
Hani sağdıcin nerde

13

Sırtındaki kazağı
Ben örmedim mi yârim
Sen o kıza bakarken
Ben görmedim mi yârim

14

Tren gelir öterek
Kömürünü dökerek
Sevmediğim oğlana
Annem verebilir mi

15

Uza kavağım uza
Uzarsın eğilirsin
Bizde kaviller böyle
Seversen sevilirsin

3. ERZİNCAN MANİLERİ

Derleyen : Hüseyin Sönmez,
Derleme yeri : Erzincan, Derleme tarihi : 1969 yazı, Kaynak kişi : Muhtelif kimseler.

1

Arpa ektim uzana
Kamış gibi uzana
Anam babam kör olsun
Beni verdi hızana (cimri)

2

Atım atım gıratım
Gelürem adım adım
Alursam sevdiğimi
Odur benim miradım

3

Ay doğar nice gider
Dolanur gece gider
Ortaklı yâr sevenin
Emeği heçe gider

4

Baca baca gezersin
Basma bağrım ezersin
Ele (öyle) bir gün olar mı
Bizim evde gezesin

5

Bu dağda yenişelim
Kuş gibi döğüşelim
Kız perçemini dara
Bayramdır görüşelim

6

Dağlar ağardı gardan
Gelmedi haber yârdan
Ya gel ya mektup gönder
Gurtar beni bu dardan

7

Felek bacadan bahar
Gılcında gan ahar
Ben feleği nedim (nideyim)
Felek bene hor bahar

8

Grandan doğan aydur
Bindüğüm doru taydur
Uç gündür yâri görmiyem
Zannettim dohuz aydur

9

Kalafir (karanfil) oyulur mu
Dabağa goyulur mu
Yâr dedüğün şekerdür
Şekerden doyulur mu

10

Kapın kapıma bakar
Ateşin beni yakar
Ben size çoh mu geldim
Eller başıma kalhar

11

Karşıdan gel görelim
Dön saçların örelim
Sınanmamış hanıma
Nasıl meyil verelim

12

Kırat gapıda kişner
Altun gemini dişner (dişler)
Eller ne derse desin
Sevda üreter (yürek) işler

13

Küp üstünde üzüm var
Üzüm sende gözüm var
Zalim anne demiyor
ERZİNCAN'da kızım var

14

Terekte (raf) kuru kabak
Dorgadık tabak tabak
Dilin lal olsun horoz
Niye dedin tez sabah

15

Yüksek otur aya bak
Alçak otur çaya bak
Güzeller pay pay olmuş
Bene düşen paya bak

4. KARS MANİLERİ

Derleyen : Orhan Aras, Derleme yeri : Kars-İğdir ilçesinin Sıracı köyü, Derleme tarihi : 1970 yazı, Kaynak kişi : Şirzat Aras (50 yaşlarında).

1

Alma yanı
Yanağın alma yanı
İki gözü kör olsun
Sevip de almayı

2

Bir ay var
İldız (yıldız) var bir ay var
Günde gördüğüm yâri
Görmemişem bir ay var

3

Bir doğan
Bir atmaca bir doğan
Bir sözü bir kez söyler
Anasınan bir doğan

4

Daş başına
Dal çihar daş başına
Yâri çirkin olanın
Düşsün bir taş başına

TÜRK FOLKLOR

5
 derde kerem
 dur oldu derde Kerem
 ürmüşüm gem (gam)
 çifttünü
 züme dert ekerem
 6
 açah gel
 durma dağda açah gel
 aha sabrim galmadı
 iz bu elden açah gel
 7
 galasız
 eher olmaz galasız
 men gedirem yad ele
 ağığınan galasız
 8
 göze gurban
 ürmeli göze gurban
 ezenip toydan gelmiş
 erlemiş tüze (yüz) gurban
 9
 dede var
 önül arzun nede var
 şka düştüm düşeli
 le mal kaldı ne de yâr
 10
 ene yâr
 ağır bağırma sene yâr
 iş ortahda yaz bağda
 fehman olam sene yâr
 11
 u deyin ağlar
 ünbul su deyin ağlar
 ıeryada bir gül bitip
 da su deyin ağlar
 12
 alan var
 arabağ'da talan var
 oh galma gurbet elde
 özü yolda galan var
 13
 eze garı
 ağların teze garı
 âri çirkin olanın
 akkalı tez ağarı
 14
 a Allah
 a Muhammed ya Allah
 enden başka kimsem yok
 ardım eyle ya Allah

15
 Yatan garı
 Dağların yatan garı
 İğidi (yiğit) tez gocaldan
 Aşamnan yatan garı
 5. ORDU MANİLERİ
 Derleyen : Halim Serarslan,
 Derleme yeri : Ordu-Gölköy
 ilçesinin Damarlı köyü, Derle-
 me tarihi : 1969 yazı, Kaynak
 kişi : Sabriye Aksu (23 ya-
 şında, okur-yazarlığı yok; 1,
 3, 4, 6, 10, 11, 12, 14, 15),
 Güllük Aksu (70 yaşında, okur
 yazarlığı yok; 2, 5, 7, 8, 13),
 1
 Al sana alma gelin
 Hayale dalma gelin
 Oğlan cahillik etmiş
 Sen ona galma gelin
 2
 Altunu ezdüreyim
 Gerdana düzdüreyim
 İpek mendil değil ki
 Cebimde gezdüreyim
 3
 Armut dalda bir çiçek
 Benim yârim küçücek
 Benim yârim büyürse
 Hepisini geçecek
 4
 Çubuk ucu mercanım
 Neren ağrıyor canım
 O ağrıyan yerine
 Dünya malı harcarım
 5
 Entarisi ak yollu
 Bir yâr sevdim pek zollu
 İsmi alamadım
 Kendisi orta boylu
 6
 Ey gavaklar gavaklar
 Dibi on adam saklar
 Ben yâri alamazsam
 Beni bir gürşun paklar
 7
 Maniyi başdan söyle
 Galemden gaşdan söyle
 Garnımın açlığı var
 Ekmeğin aşdan söyle

8
 Merdivandan at beni
 İn aşağı dut beni
 Dizlerinin üstünde
 Nenni et uyut beni
 9
 ORDU'ya varan olsa
 Arzuhal veren olsa
 ORDU seni yıkarım
 Yâre bir hal olursa
 10
 Pencereden bakma yâr
 Yüreğimi yakma yâr
 Derin bir aşka düştüm
 Bana çilve yapma yâr
 11
 Sırtındaki yeleşti
 Ben örmedim mi yârim
 Ellere göz girparken
 Ben görmedim mi yârim
 12
 Sırtındaki yelekten
 Ben de öreyim yârim
 Beni çirkin diyorlar
 Al da göreyim yârim
 13
 Şu garşiki gonağa
 Gezdi güneş palladı (parladı)
 O gırmızı yanağa
 Ne has çember yaradı
 14
 Yamadan gel yamadan
 Yollar çamur olmadan
 On beşinden al beni
 Gül memeler solmadan
 15
 Yayla çiçeği misin
 Yuvarlan da gel bana
 Gelin misin gız mısın
 Vurulacağım sana
 6. TOKAT MANİLERİ
 Derleyen : Suat Şanıvar,
 Derleme yeri : Tokat-Turhal
 ilçesi, Derleme tarihi : 1969
 yazı, Kaynak kişi : Zekiye
 Kızıltuğ (85 yaşında, okur-
 yazarlığı yok).
 7
 Al üzüm parmak gibi
 Sevdiğim kaymak gibi
 Sevdiğimi sevenler
 Kurusun kavak gibi

ARAŞTIRMALARI

2
 Alçacık kiraz dalı
 Altında yeşil halı
 Ya Muhammed ya Ali
 Kavuştur iki yâri
 3
 Dağlar dağladı beni
 Gören ağladı beni
 Demir zincir kâr etmez
 Uşak (uşşak) bağladı beni
 4
 Kahve Yemen'den gelir
 Bülbül çimenden gelir
 Ak topuk beyaz gerdan
 Her gün harmandan gelir
 5
 Kahveyi pişiririm
 Telveyi taşırırım
 İşitsem yârim gelir
 Aklımı şaşırırım
 6
 Karanfil katmer oldu
 Ayrılık yeter oldu
 Sen orada ben burda
 Ölümünden beter oldu
 7
 Karanfilsin tarçınsın
 Sen de benim harcımsın
 Atma beni yabana
 Sonra bana acırsın
 8
 Kavunuğu dilsen ya
 Bıçağını silsen ya
 Yârin elden gidiyor
 Giymetini bilsen ya
 9
 Kefenim var dört enden
 Ne tez usandın benden
 Usancağın bileydin
 Ahım alırdım senden
 10
 Kefenim var dürtülür
 Babam bana darılır
 Darılmadı babacım
 Eloğludur sarılır
 11
 Maltıfol başı mısın
 Cevahir taşı mısın
 Verdiğim emaneti
 Koynunda taşır mısın
 12
 Mekup yazdım acele

Al aklına hecele
 Mektup benim bedelim
 Al koynuna gecele
 13
 Şu dağlar olmasaydı
 Çiçeği solmasaydı
 Ölüm Allah'ın emri
 Ayrılık olmasaydı
 14
 Tabakta hurma mısın
 Gergefte sırma mısın
 Ben burda ah ederken
 Sen orda duymaz mısın
 15
 Yaseminin kuruşu
 Annesinin kuzuşu
 Ziyade gönül verdim
 Ayrılamam doğrusu
 7. TRABZON MANİLERİ
 Derleyen : Şükür Görmüş,
 Derleme yeri: Trabzon-Maçka
 ilçesinin Sukenarı köyü, Der-
 leme tarihi : 1969 yazı, Kay-
 nak kişi : Yusuf Yazıcı (15
 yaşında, ilkokul son sınıf tale-
 besini), Bahattin Kara (25 ya-
 şında, üniversite 3. sınıf tale-
 besini).
 1
 Atma beni vurursun
 Kız kolların kurusun
 Tenha تنها yerlerde
 Arar beni bulursun
 2
 Ayşe aldı boğçayı
 Tarlalardan kaçayı
 Haber ver sevdiğüne
 Sevinmekten uçayı
 3
 Ben okuya okuya
 Çıkamadum Yâsin'i
 Kız seni alacağım
 Görmüşüm rüyasını
 4
 Cam ağacı kökinden
 Kömür yaralum kömür
 Yakında kavuşuruk
 Mevlâ veruse omur
 5
 Derenin kenarında
 Bak alana alana

Bu dünya heram olsun
 Bizden sonra kalana
 6
 Evinun başı duvar
 Konuşalım kim duyar
 İki baş bir yastuğa
 Uyar sevdiğum uyar
 7
 Funduk budaklanur mi
 Dalları saklanur mi
 Nenesinin yanında
 Kızı kucaklanur mi
 8
 Gice çıktum dışarı
 Sayardum yulduzları
 Hem de seyr ederdim
 Yoldan geçen kızları
 9
 Gülgen yaprak açmadan
 Alti serin olur mi
 On beş yaşa gelmeden
 Boyle gelin olur mi
 10
 Kemence yedi telden
 Zilden öteyi zilden
 Sen saril boğazıma
 Ben sarilayım belden
 11
 Kemencemun ustine
 Yay işlesun işlesun
 Kırmızı yanağundan
 Bu MAÇKALİ dişlesun
 12
 MAÇKALİ'yum MAÇKALİ
 Alurum iki kari
 Biri gider ahura
 Biri yeykar (yıkar) kapları
 13
 Oduralum yanyana
 Dizum dizune vursun
 Gel sevdaluk edelum
 Akan dereler dursun
 14
 Ormanda kestum çami
 Acamiyum acami
 Karakolun öğinde
 Aldılar dabançami
 15
 Yaylanun gümeninde
 Odurdum serinlendum
 Geçti yanumdan kızlar
 Az daha delilendum

SANAYİ TOPLUMUNDA FOLKLORİZM

Yazan : Nail TAN

Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanı

Folklor, yaygın olarak bir ulusun halk tabakasına ait maddi ve manevi kültürü araştıran bilim dalı şeklinde tanımlanmaktadır. Halk tabakası, bir ulusun aydınlar tabakasının dışında kalan bölümüdür. Sanayi toplumlarında bu anlamdaki halk tabakası giderek daralmaktadır. Tarım toplumlarında ise halk tabakası oldukça geniştir. Sanayi toplumlarında halkın tanımı, halk tabakasının yapısı değişmiştir. Bu tür toplumarda halk tabakası, çalışan bütün insanlar oluşmuş; işçi-işveren, memur-amir arasındaki fark çok azalmıştır. Öteden beri folklorun yalnızca tarım toplumlarında ve gelişmekte olan ülkelerin köy toplumlarında var olduğu, giderek hızlı sanayileşme sürecinde folklor değerlerinin ortadan kalacağı, hiç olmazsa yeni ürünlerin yaratılacağı ileri sürülmüştür. Oysa, folklor ürünlerinin dinamik bir yapısı vardır. Her geçen gün birtakım folklor ürünleri kaybolurken, diğer taraftan yeni yeni folklor ürünleri yaratılmaktadır. Biz, 21. yüzyılın da folklorunun olacağı görüşündeyiz. Bu görüşün ışığı altında, bu yazımızda sözlü gelenekten yazılı kültüre geçilen sanayi toplumunda folklor ürünlerinin bugünkü durumuna kısaca göz atacağız. Şunu hemen belirtelim ki, vereceğimiz bilgiler Türkiye'nin sanayileşmiş bölgelerindeki gözlemlerimiz sonucunda elde edilmiştir.

1. Sanayi toplumunda temel kültür kaynağı olan sözlü kaynak (dilden dile kültür unsurlarının aktarılması) çok zayıflamıştır. Kitap, dergi, televizyon, radyo sözlü kaynağın yerini almıştır. Günümüz insanı zamanın büyük bir bölümünü okuyarak, dinlererek ve seyrederek bilgi edinmeye ayrılmakta, daha az konuşmaktadır. Bu az konuşma sırasında da gazeteden, televizyondan vb. kaynaklardan öğrendiklerini papana gibi aktarmaktadır. Böylece, toplum belli düşünce ve kültür kalıpları içinde dönüp durmaktadır. Atasözleri, deyimler aracılığıyla konuşma zayıflamakta, sloganlar aracılığıyla bu sözlerin yerini almaktadır. Sözlü kaynaklardan bol bol masal okuyabilmeye da radyodan, televizyondan sık sık

masal dinleyebilen bir çocuk, öğrendiği masalı nakletme ihtiyacını duyduğu halde, nakledeceği bir başka çocuk bulmakta güçlük çekmektedir. Zira, o çocuğun da aynı imkânları vardır; aynı masalı o da bilmektedir. Sanayi toplumunda torunlarına masal anlatan masal anaları, masal dedeleri yoktur. Bunların yerine masal, destan, efsane, roman yazan yazarlar yetişmiştir. Giderek, bu yazarların eserleri folklorik masal, destan ve efsanelerin yerini almaktadır. İnsan oğlu sürekli olarak değişiklik ister. Bir ulusun folklor hazinesindeki ürünler belli bir süre sonra yeni kuşakları tatmin etmez. Bu nedenle, yeni masal, destan ve efsanelerin yaratılmasına ihtiyaç duyulur. Yazarlar, folklor ürünlerinden yararlanarak bu ihtiyacı karşılarlar. Ancak, bu tip eserler folklor ürünü sayılamazlar. Folklorcular, yazarlar tarafından uydurulan halk tipi eserler ve bu eserleri inceleyen bilgi dalı için «Fakelore» terimini kullanmaktadırlar. Ayrıca; yazarların, sanatçıların şehirli malzemeyi kullanarak yarattıkları halk tipi eserler ve bu eserlerle ilgili bilgi dalı için «poplore» teriminin kullanıldığını biliyoruz. Sözelimi, gitarla türkü çalmak bir fakelore'dur.

2 — Sanayi toplumunda otantik, köylülük nitelikleri taşıyan folklor ürünlerinin yerini şehirleşmiş folklor ürünleri almıştır. Türküler, ağız özelliklerini yitirmiş, şehirliğin düzgün ağızıyla ve zengin bir çalgı takımı eşliğinde söylenir hale gelmiştir. Halk oyunları (dansları) önceleri kız erkek ayrı ayrı oynanırken karma ekipler kurulmuş, koreografik düzenleme yoluna gidilmiştir. Oyunlar, giderek spor hareketlerine benzer, akrobatik hareketler eklenmektedir. Her türlü givimle oyun oynayan köylünün yerini, çok süslü giysilerle oynayan şehirli almıştır. Hep birlikte türkü söyleyen, oyun oynayan köylüler ortada görünmez olmuş, şehirlerde oyun ekipleri kurulmuş, halk bu ekiplerin alkışlayan sevincisi durumuna gelmiştir. Oysa folklor, ürünleri kişiselleştikçe folklorik olmaktan uzaklaşır. Bir kişi türkü söyler, 800 kişi dinlerse bu bir folklorik olay değildir. Türkü söyleyene

ARAŞTIRMALARI

800 kişi de mırıldanarak ya da bizzat söyleyerek katılırsa bu bir folklorik olaydır.

3 — Sanayi toplumunda anonim türküler oluşmamaktadır. Anonim türkülerin özelliklerinden hareket ederek yeni türküler besteleyen sanatçılar ortaya çıkmıştır. Halk tarafından zevkle dinlenen ve uzun süre ağızdan düşmeyen bu türküler kişisel ürün olmaları dolayısıyla folklor ürünü sayılmasa bile, karakteri ve uygulanış biçimi yönlerinden anonim türkülerle benzenmesiyle de sanayi toplumunun folklor ürünleri sayılabilirler. Aradaki fark şudur: Anonim türkülerde türkü yakıcısı unutulmuştur, sanayi toplumunda ise bilinmektedir. Anonim türkülerin varyantları olduğu halde, günümüz türkülerinin varyantları yoktur.

4 — Sanayi toplumunda halk ezgilerinin çok seslendirilmesine, zengin bir orkestra eşliğinde sunulmasına özen gösterilmektedir. Türkiye'de halk türkülerini Batı Müziği enstrümanlarıyla çalınarak, çok sesli şekilde sunulmaktadır. Yeni kuşaklar, halk türkülerinin bu sunuş şeklini daha çok beğenmektedir. Birçok türkü aranje edilmiştir. Diğer yandan, kompozitörler halk ezgilerinden yararlanarak senfonik eserler, bale ve opera eserleri bestelemektedir. Halk, kendi kültürünün rengini, kokusunu duyduğu bu eserleri, Batılı kompozitörlerin eserlerinden daha çok sevmektedir.

5 — Sanayi toplumunun beste yoluyla üretilen türkülerinde sevgi teması çokça işlenmekle beraber, ekonomik konuları, günlük olayları işleyen türküler de ortaya çıkmıştır.

6 — Sanayi toplumunun fıkralarında oldukça büyük yenilikler göze çarpmaktadır. Bu yenilikler biçimden çok özdedir. Öğretmen-öğrenci, işçi-işveren, işçi-usta, ev sahibi-kiracı, kapıcı-kiracı, seçmen-politikacı, memur-amir, tüccar-müşteri, sürücü-yolcu fıkraları sanayi toplumunun yeni folklor ürünleridir. Anonim fıkralardaki fıkra kahramanları günlük olaylardaki rollerini korurlarken, televizyon ve çizgi film kahramanları fıkralara girmiştir. Türkiye'de sevilen televizyon dizisi filmlerinin kahramanları sık sık fıkralara ve karikatürlere konu olmaktadır. Yeni yaratılan fıkralardaki kişisel damga görülmemekte, çağımızın insanı

en çok fıkraya ilgi duymaktadır. Fıkralar, gündelik hayatın sıkıntularından kurtuluş yoludur.

7 — Sanayileşme, günlük yaşantıya yeni eşyalar armağan etmiştir: Taşıt, buzdolabı, çamaşır makinesi, televizyon vb. Günümüzde bu eşyalarla ilgili yeni yeni folklor ürünleri yaratılmaktadır. Sözelimi; Türkiye'ye 70-80 yıl önce giren taşıtlarla ilgili olarak çok zengin bir folklor malzemesi ortaya çıkmıştır. Bu konudaki araştırmamı 1976 yılında yayınlamış bulunuyorum (Türk Etnografya Dergisi, S. 15, 1976, ss. 93-100). Yeni folklor ürünlerinin yaratılması folklorun dinamik özelliğinden ileri gelmektedir. Kimi folklorcular folklor ürünlerini statik, müzelik değerler olarak görmek isterler. Bu görüş yanlıştır. Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi 21. yüzyılın ve daha sonraki yüzyılların da folkloru olacağına inananlardanız. Taşıt folkloru bu gerçeğin en güzel örneğidir.

8 — Sanayileşme hiç şüphesiz en çok maddi kültür değerlerini etkilemiştir. Elsanatları, sanayinin ürettiği ucuz ve dayanıklı eşyalar karşısında yaşamakta güçlük çekmekte, pek çoğu kaybolmaktadır. Bu gerçeğin yanında, sanayi toplumunda kimi elsanat eşyalarına tarım toplumuna göre daha çok değer verildiğini de belirtmek gerek. Giyim-kuşam, iç dekorasyon ve mobilyalarda elsanatları giderek önem kazanmaktadır. Sanayi toplumunda, gündelik yaşantıda kullanılmayan eşyaların değeri azdır. Elsanatları, gündelik yaşantıya karışabildiği ölçüde varlığını sürdürmekte, süs olarak kaldıkça yaşama şansını yitirmektedir. Halcılığın çağlar boyu yaşayacağı şüphesizdir. Çünkü, gündelik yaşantının vaz geçilmez bir parçasıdır. Kilimciliğin ise yaşama şansı çok azdır. Elsanatları içinde hediye eşyaları ile ilgili olanların da yaşama şansı büyüktür. Çünkü, Turizm her dönemde önemini korumaktadır.

9 — Sanayi toplumunda gelenek ve göreneğin yerini moda ve sosyete kuralları almıştır. Kişiliğin olumlu özellikleri sayılırken, moda ve sosyete kurallarına uymak da sayılmaktadır. Sanayi toplumunda eski gelenek ve göreneklerle alay edilirken, boş inançlarda tersi bir durum görülmektedir. Mo-

Efsaneler ve Makamlar :

YUŞA TEPEŞİ VE YUŞA PEYGAMBER MAKAMI

Yazan : Erdem YÜCEL

İstanbul'un en yüksek tepeleri arasında sözü edilen Yuşa Tepesi, ismini, Yuşa Hazretlerinden almıştır. Boğaziçinde, Anadolu sabilinin altıncı burnu yanında, Beykoz çayırının hemen arkasında yükselen bu tepeye vaktiyle Dev Dağı deniliyordu.

İstanbul'un fethinden sonra Osmanlılar buraya zaman zaman ilgi göstermişler, bunun sonucu olarak Sultan Mustafa III. Marcarburnundan Umuryerine kadar taş döşeli bir yol yaptırmıştır. Bu arada Kavak kalelerinden başka yeni bir kale daha inşa edilmiş ve bazı tabyalar ile boğazların korunma tesisleri takviye edilmiştir. Bu tesislerden bir kısmını Sultan Mustafa III. bir kısmını Sultan Abdülhamit I ve Sultan Selim III yaptırmıştır.

Çevredeki önemli yapılardan bir diğeri de Tokat Köşkü idi. İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet, Tokat şehrinin ele geçtiğini burada haber almış, bundan ötürü de yaptırdığı küçük yapıya «Tokat Köşkü» ismini vermiştir. Bir süre sonra Kanûni Sultan Süleyman tarafından genişletilen yapı, Sultan Mahmut I devrinde yenilenmiş ve o zamanlar buraya Kasr-ı Hümayun-âbad denilmiştir.

dern insanlar, boş inançlara (bâtil inançlar), fala daha çok inanmaktadır. Gündelik yaşantımızda nazara, uğura inanan pek çok yüksek öğrenim görmüş kişiyle karşılaşmaktayız. Sanayi toplumunda dinsel inançlar zayıflarken boş inançlar kuvvetlenmiştir. İnsanoğlu, tamamen inançsız bir yaşayışı sevmemektedir. Hiç bir inancı olmayanların sık sık ruhsal bunalıma düştüklerini bilmekteyiz.

Moda ve sosyete kuralları olarak gördüğümüz davranış biçimleri kaynağını folklorlardan almaktadır. Eski giyim kuşam eşyaları sık sık moda şeklinde gündelik yaşantıya girerler. Gelenek ve göreneklerin iyi yönleri de sosyete kurallarını oluşturmuştur. Aradan kaç yüzyıl geçerse geçsin; doğum, düğün, ölüm gelenekleri önemli ölçüde değişik-

Dağın en yüksek noktasında yer alan Yuşa Hazretlerinin mezarı ise ilk bakışta insanı oldukça şaşırtmaktadır. Zira bu mezar, bir eşine daha kolay kolay rastlanmayacak kadar büyüktür. Uzunluğu 17 m. genişliği ise 4 m. olan bu mezarın yalnızca baş ve ayak ucuna mütevazı birer taş konulmuştur.

Tarihî kaynaklar Yuşa hazretlerinin, Hz. Musa'nın yakınlarından olduğunu, çöllerde birlikte savaştıklarını, beraberce Kızıldenizi aşıklarını belirtmektedir. Aralarındaki yakınlık son derece ileri imiş. Bu sebeple Hz. Musa öleceğini anladığı zaman yerini hiç düşünmeden ona bırakmıştır.

Onun Musa Peygamber ile giriştikleri savaşılar ait anlatılan bir çok söylenti ve tabiat üstü davranış vardır.

Halk arasında yaygın olan bu inanışlara göre, bir gün Mısırlılarla yapılan çok çetin bir savaştan sonra firavunun ordusu ağır basmış, Musa'nın kavmi ise güç durumlarına düşmüştü. O sırada da güneş ağır tepelerin arkasında kaybolmakta, akşamın karanlığı etrafı kaplamakta imiş. Fakat bir ümit varmış, karanlık biraz daha gecikebilse belki de Musa'nın kavmi savaşı

liğe uğramayacaktır. Çünkü, sanayi toplumunda gelenekler içindeki akıldışı unsurlar ayıklanmıştır.

10 — Sanayi toplumunda eski beslenme gelenekleri de önemli ölçüde değişmiştir. Saatlerce uğraşarak yapılan börekler, tatlılar, et yemekleri yerine sandviç, hamburger, hazır çorbalar, konserve yemekler, pilıç kızartma ve ızgaralar gibi çabuk pişen yemeklerle hazır yiyecekler ön plana geçmiştir. Sanayi toplumunun hızlı yaşantısı, masaya oturarak aile ortamı içinde öğle ve akşam yemeği yeme geleneklerini sarsmıştır. Ayak üstü yemek yeme (atıştırma) yaygın hale gelmek üzeredir. Ayran ve meyve sularının yerini bira ve diğerkollü içkiler almaya başlamıştır.

ARAŞTIRMALARI

kazanabilecekmış. Böyle güç bir durumda Yuşa Peygamber çevresindekilere dönmüş :

— Dayanın, tanrı er-geç bize yardım edecektir. Onun yardımı ile belki gün biraz daha uzayabilir, demiş ve elini artık kaybolmakta olan güneşe doğru uzatarak haykırmış:

— Yarabbi! Güneşi durdur, onu bize geri gönder.

İnanışa göre o sırada hiç umulmayan bir mucize olmuş, herkes hayretler içersinde kalmış, Güneş, dağların arkasına gitmemiş, yerinde durmuş. Bunun üzerine yeni bir gayret ve hücum, savaşı Musa'nın kavminin lehine sonuçlandırmış.

Yuşa Peygamberin ölümü ve Dev Dağına gömülmesi de gene efsanevi bir şekilde olmuştur. Dağın civarındaki savaşta Yuşa Peygamber, beline inen bir kılıç darbesi ile ikiye bölünmüş, fakat can vermemiştir. Sürüne sürüne, önünde yükselen dağa tırmanmış ve en yüksek noktaya ulaştığı zaman ruhunu teslim etmiştir.

Bundan sonra Yuşa Peygamberin can verdiği yere yukarıda sözünü ettiğimiz mezar yapılmıştır. Mezarın baş tarafı o sıralarda Kudüse doğru imiş. İslâmiyetin yer-

leşmesinden sonra bir gün mezarın yer değiştirip, kibleye doğru yöneldiği de yüzyıllar boyunca anlatılmıştır.

Bu mezarın niçin böyle devasa ölçüde yapıldığı akla daima gelen bir sorudur. Kim bilir, belki de Yuşa gibi bir velinin ancak böyle dev bir mezara sığabileceği düşünülmüştür.

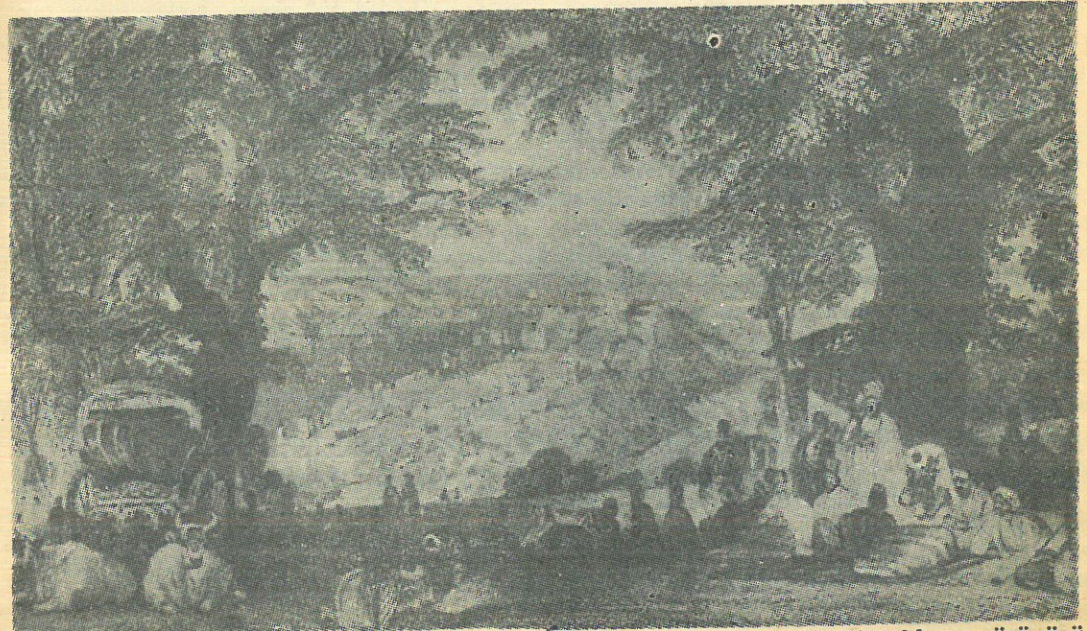
**

Yuşa Tepesi'nin deniz yönündeki kısmında 5 taşocağı çalıştırılmakta idi. Bu bölge 1936 da askeri bölge olduktan sonra da çalışmalarına devam etmiş, 1942-1970 yılları arasında ise askerlerce çalıştırılmıştır. 1970 den sonra bu taşocakları tamamen kapatılmıştır.

Halen Yuşa Tepesinde bulunan Yuşa Makamını ziyaret etmek, sadece cuma günleri saat 16-19 arasında izinle mümkün olabilmektedir.

Yuşa Hazretlerinin kerametlerine inananlar bugün de mevcuttur.

Beykoz çayırı yönünden Yuşa Tepesine gidiş yolu, daha 1940 yıllarına kadar kuzu kestanesi ağaçları ile çevrili iken, bu semtin muhtarı Yusuf bey halen kestane ağaçlarının da kalmadığını söylemiştir.

19 uncu yüzyıl ortalarında Allom'un çizdiği bir gravür: Yuşa Tepesi ve Kavakların görünüşü

«ALÂDDİN'E VARDIM EMME DURMADIM»

Alâeddin (Acıpayam)
Yöresinden Anonim.Derleyen ve Notaya
Alan : Mansur KAYMAK

Saz...

A le... t tı... ne... va.. r dım

em.. me... du... r ma dım... aman ama.. n of.. of..

on..... ye... yerim den... kur şu.. n ye... dı... m

ö... .. l ne dı... m

Kurtuluş Savaşımız sırasında Ege dolayları işgal edilmiştir. Bazı efeler zamanın yönetimine baş kaldırıp dağlara çıkmışlardır. Zaman zaman köylere baskınlar düzenleyerek çift çubuk sahiplerinin mallarına el koymaktadırlar. Hükümet otoritesi kalmamıştır. Efeler ve köylülerin büyük bölümü Kemalcilere katılırken, dağlara çıkanlar kendilerine katılmayanlara çeşitli zulüm ve işkence yapmaktadır. İş çapulculuğa, kadınları dağa kaldırmaya kadar varmıştır. Halkın çoğunluğu korkudan birşey yapamaz duruma gelmiştir.

Bunların başında, Gümüşdiş, Apazlı, İnce Memet, Koca Mustafa, Köpekçi Nuri, Hayışın Musa, Dağlı ve Hüseyin adlı efeler bulunmaktadır.

Bir gece Alâeddin'de bir âlem düzenler. Yiyip içerek eğlenmek, bu arada kadın oynatmak üzere bir evde toplanırlar. Daha evvel Gümüşdiş Efe ile Nuri Efe'nin araları

açılmış olduğundan, Nuri Efe köylülerle anlaşır. Oturak âleminin yapıldığı yeri jandarmalara haber verir.

Bunun üzerine jandarma o gece Alâeddin'de âlemin yapıldığı eve baskın yapar. Çeteye dahil efelerden birkaç tanesi vurulur. Birkaçı da kaçmanın yolunu bulur.

Vurulanlardan bir tanesi de Gümüşdiş Efe'dir. Uzak mesafeden atılan bir kurşunla Alâeddin Köyü'nün Karaköprü mevkiinde Koca Pelit'in altında son nefesini verir.

Bu olay karşısında halk sevinir. Fakat, yine de gözlerinde büyüttükleri Gümüşdiş Efe'nin adına bir türkü yakılır. Gümüşdiş'in vurulduğu, kısa zamanda bütün yörede duyulur. O günden sonra da Gümüşdiş'e yakılan türküyü duymayan, söylemeyen kalmamıştır. Bu türkü bugün de yaygın olarak söylenir.

Türk halkı, ölenler için üzülür. Anısına türküler söyler, ağıtlar yakar. Böylece onun

«ARPAÇAYI AŞDI, TAŞDI»

Derleyen : Aşık Şeref TAŞLIOVA

Kars, Anadoluumuzun kuzey doğusunda Atalarımızın Anayurdumuz Orta Asyadan geçiş ve göç yolları arasında köprü olmuştur. Çeşitli kültür ve uygarlık kalıntılarını sineinde saklamıştır. Zengin bir folklorla sahiptir. Öyle çeşitlenmeli bir yer ki, bir köyün folkloru öbüründen daha zengindir.

Biz buhunun derinliğine girmeden derlemiş olduğumuz türkölü bir çok hikâyenin bir tanesini ele alacağız.

Bu türkölü hikâye, Kars'ın Arpaçayı ilçesine bağlı Şöregel adıyla anılan verimli düzlük bir arazinin içinden geçen Arpaçayı Suyu ile Kars Suyu'nun birleştiği MUGAN denilen yerde, ASLANHANA VE KİNEYİ (Yalçınlar) Köyünün arasında geçer.

Vakti zaman içinde, MUGAN denilen yerde bir Köy varmış. O köyde zengin, varlıklı bir ağa var ki, sürüsü su bulandırır. Bu ağanın üç kızı varmış. Büyüğü SARAM veya SARAN adında.. İki bacısı da bundan küçük. Bu ağa kızı öyle güzel ki, uzun boylu, ince belli, kalem kaşlı, sırma saçlı, kamış parmaklı, sedef dişli, aklı güzelliğine, güzelliği aklına uygun bir kız.. On parmağında on hüneri var. Halı halça kilim geve dokumak mı ,elinden gelir, Farmaç (yatak ko-

kötü yönlerini unuttur, efsaneleştirir. Kim olursa olsun ölüyü iyi yönleriyle yorumlar.

İşte, Gümüşdiş Efe için yakılan ağıdın dizeleri :

Alâ'ddin'e vardım emme durmadım,
Aman aman of of
On (yedi) yerimden kurşun yedim, ölmedim,
Arkıdeşim düşman imiş bilmedim.

Gel gardeşim hallerimi sor benim.
Nur (i) Efe'den intikamım al benim.

Aman aman of of
Alâ'ddin'in (al) kınalıdır taşları,

Aman aman of of
Karardı da kaldı Gümüşdişin kaşları
Neyimş de neyimş Yaradannın işleri.

Haydülen de haydi, ineğinin danası,
Gızı bana yangın, ne karışır anası..

Aman aman of of

nulan göç sandığı, ipten dokunur) en güzelini dokur. Koyun sağmak, inek sağmak, at binmek hepsi bir tamam, SARAN'da mevcut...

SARAN'ın babasının sürüsüne giden bir serkâr (baş çoban) var. İsmi Han. O da yapılı, yöndemli, uzun boylu, sık saçlı, geniş alınlı, babayiğit bir delikanlı. Koyunları otarırken bir gün anaç (sağın) koyunu ağıla sağına getirir. Çoğanlıkta âdetir, çoban berenin (ağıl) kapısında bir taş üzerinde oturur. Koyunun başını tutar. Bir veya iki kaddın süt saçar. Bu gün süt sağmak için SARAN gelmiş. Han Çoban koyunu tutar. Kız saçar. Ama o arada iki gencin gözlerinden çıkan aşk kıyıcılımları gönüllerinin içinde tutuşmuş. Birbirine âşık olmuşlar. Ama ne fayda. Dana sevmez, inek almaz kız, bir ağa kızı. Oğlan bir garip Çoban. İçine salmış derdini. Dayanamamış, günlerden bir gün köyün en yaşlı nenesine derdini açmış. Nene, kızın anasına söylemiş ve demiş ki, «Bu sizin Çoban Han oğlan yaraşıklı, yahşı bir yigittir. Senin büyük kızın SARAN'a kara sevd olmuş. Kızın da gönü var. Etmeyin, eylemeyin, Zaten sizin de oğlunuz yok. Bele oğul hardan tapacaksınız. Ancak fırsat bu fırsattı. Kız oğlana oğlan kıza lâyıktır», demiş. Ama kızın anası neneye cevap vermiş. «Ey (i), hoş danıştın, Han Çoban, kızım Saran'a lâyıktır. Ne var ki, gel gör kızın babası Ağa bunu işitirse, küplere biner, göylere çıkar. Kızı da, beni de, Çobanı da temizler». Nene bunu dinlemedi ve dedi ki: «Bir atasözü var, el yığılsa dağ oynadar. Yerinden söz bir olsa, zarbı keman sındırır. El getmiş, töre getmemiş. Ben köyün ileri gelenlerine bu durumu anlatırım. Ağayı belki yola getiririz. Daha ey olur».

Netice bu hal bütün köyün kulağına düştü. Bir akşam kızın babası hariç bütün köylüler toplandı. Ağanın evine geldiler. Kahve, tütün, keyfler oldu. Büsbütün yiyip içtikten sonra en yaşlı adam sözü aldı. «Eh Ağamız, heç sormazsın ki biz bu eve neye geldik?» Ağa başını kaldırdı, seslendi, «Hoş geldiniz, sefa geldiniz. Komşuya neye geldin değilmez», dedi.

Yaşlı adam dile geldi. «Allahın emri, Peyamberin kavli ile senin büyük kızın SARAN'ı an Çobana istemeye geldik», deyince Ağa ağa kalktı, hiddetle «Ben, benim kızımı pımdaki yiyersiz garip bir Çobana vere-em», dedi. Gelen adamlar biraz sustu ve krar başladılar söze. «Ağam etme, eyleme. nin zaten dünya yüzünde erkek evlâdın k. Bu dem, dezgâh kime kalacak? Han ban yahşi huylu, soyludur. Ancak kızın a münasıptır. Hatta kızın kara sevda ol-ış. Han Çoban da dağlarda Mecnun gibi laşır.» Biraz düşünüp duran Ağa, «Ol-az, dedi, olsa bile bir şartla olur, ben kı-nı o Çobana nişan ederim, yedi sene kızla lan bir birinin yüzünü görmeyecek. Han ban yaylada olan otlığın başındaki kom-dan köye inmeyecek. Kızım Çobanı, Ço-nu kızımı görmeyecek». Bu kesime köylüler u olup, Saran Kıza ve Han Çobana anlat-ır. İkisi de razı oldu ve dediler ki birbiri-ri. «Yeter ki sağlık salığı gelsin, yedi sene ş gibi gelir, düş gibi geçer!»

SARAN Kızla Han Çoban böyle durma-olsun, size nereden haber vereyim. Üç-ü, halı dokumağa başladılar. Her sene-ri, halı olarak. Yedi senede yedi halı. Bir-inin yüzünü yedi yıl görmeyen Çoban ve-ri, bu yıl toyları tutulacak, muratlarına-ri, çekler diye sevinç içinde köyün ileri ge-leri, günleri iplere düğümleyip hesapladır-ve yedi yıl doldu, diyerek bir gün Ağa-kızı ile Çobanın düğün günü kesimini-tiler. Kırk gün vade kesildi. Koyun kırkı-ıdan sonra millet yaylaya çıkmadan Kiraz-ı (Haziran) diye kesim kestiler. Saran ce-erini hazırlamak üzere yedi yılda doku-ru yedi halıyı yıkamak için Aslanhana-tü ile Kineyi Köyü arasındaki Arpaçayı Kars Suyunun kavuştuğu yerde iki ba-ı, bir anası halıları döktüler suyun içine. ladılar yıkamağa. O arada Eleyez dağın-biri ince bulut kalktı, hava doldu. Halı-altısını yıkamışlar, son halıyı yıkarken-ürledi, şimşek çaktı, bir sulu yağmur-ladı. Yaman gözler görmesin, Saran'ın-bacısı kenarda, Saran suyun içinde. O-da bir sel koptu. Gelen su, halıyı götü-ken SARAN, cihaz halısını kurtarmak is-ti. Kendi de suyun içine düşerek seller-ında kayboldu. Kenardan seyreden ba-rı ve anası, dizlerin döyüp, SARAN! SA-

RAN! diye bağırdıysa da cihaz halısı ile beraber giden Saran'ın boğulduğunu gören anası, bacıları ve komşuları ile babası, onun ölüsünü bulup sular içinden çıkardılar ve o arada Saran'ın anası bir türkü tutturdu, ba-kalım ne demiş.

**Gedin deyin Han Çobana
Gelmesin bu el Muğana
Gelse batar nahak gana
Apardı seller Saramı
Bir uca boylu balamı**

**Arpaçayı derin olmaz
Akar sular serin olmaz
Saram kimi gelin olmaz
Apardı seller Saramı
Bir uca boylu balamı**

**Arpaçayı aştı daşdı
Sel Saramı aldı kaşdı
Üç bacımın gözü yaşdı
Apardı seller Saramı
Bir uca boylu balamı**

**Arabalar gelir goşa
Men kurbanam gelem gaşa
Oğlan elin çıktı boşa
Apardı seller Saramı
Bir uca boylu balamı**

Yedi yıllık nişanlı Saran'ın anası kızını sel götürdükten sonra böyle demiş. Çoban ne olmuş, dağlarda kuşlarla mı arkadaş olmuş, yoksa o da kendini Arpaçayına mı atmış. Bilen yok ama Kars'ta ve Arpaçayı'n-da Saran'ın Türküsü herkesin dilinde. Ayrıca Azerbaycan Bakü Radyosunda sık sık çalınır, söylenir.

Denilene göre tiyatrodan bile Saran ile Arpaçayın'ı oynarlarmış. Bu türkünün hikâ-yesi yukarıda belirtilen yerde geçmesine rağmen henüz sahip olamadık. Uzaklardan sesini duymaktayız. Bu türkünün geçtiği yö-re sekiz köy komşumuz Sovyetler Birliği ile ortaklaşa yapılan baraj suyunun altında ka-lacak. Ama Saran'ın türküsü nice yıllar sürüp gidecektir.

Ben, bu türküyü Arpaçay'ın Aslanhana Köyünden Celâl Aydın'dan derledim. Hikâyesi ni 1972 yılında 77 yaşında ölen Kineyi'li İb-rahim'den duymuş. Ben çocukken Saran'ın türküsünü duymuştum. Fakat hikâyesini bilmezdim. Hikâyesi de buymuş. Amaç, Sa-ran gibi türkülü kısa hikâyelerimizi derle-mek, toplamak, kendi kültürümüzü ve ken-dimizi tanımaktır.

MAHMUTGAZİ KÖYÜNDEN DERLENMİŞ OYUNLAR

- I -

Derleyen : Dr. Mehmet TUĞRUL

KAYNAKLAR :

1. Ömer Öztürk: 41 yaşında, çiftçi, köyün yerlisi.
2. Ali Avcı: 34 yaşında, çiftçi, yerli.
3. Faik Akçagöz: 12 yaşında, öğrenci, yerli.
4. İbrahim Turan: 27 yaşında, çiftçi, yerli.
5. Emin Altın: 36 yaşında, koyuncu, yerli.
6. Huriye Tuğrul: 57 yaşında, ev kadını, yerli.
7. Ayşe Kayıhan: 34 yaşında, ev kadını, yerli.
8. Fatma Kayıhan: 10 yaşında, öğrenci, yerli.
9. Kezban Gurhan: 10 yaşında, öğrenci, yerli.

Derleme tarihi: 1942-1943 yılları.

Sunduğumuz oyunların birçoğu spor ni-teliğinde, bir kısmı da eğlendiricidir. Kimi-sini kız çocuklar, kimisini oğlan çocuklar, kimisini delikanlılar oynamaktadır. Kimi oyunları da hem kızlar, hem oğlanlar oynar-lar. Her oyun anlatılırken kimlerin oynadı-ğı belirtilmiştir.

Oyuna başlanırken takımlara ayrılma-da, ebe seçiminde, öncelik sırasının belirtıl-mesinde uygulanan yöntemler aşağıda açıklanmıştır. Oyunların özelliğine göre bu yön-temlerden biri uygulanmaktadır.

Öncelik Sırasının Belirtilmesi:

1. Oyunculardan çabuk davranan biri: «çillik!» diye bağırır. Bunun üzerine öteki oyuncular birer birer «çillik!» derler. Bu sö-zü ilk söyleyen birinci olur, ötekiler de söy-leyiş sıralarına göre ikinci, üçüncü, dör-düncü... olurlar.

2. İki takımdan hangisinin oyuna önce başlayacağını ya da hangisinin hangi yere geçeceğini belli etmek için «yaş mı, kuru mu atma» yöntemi vardır. Küçük yassı bir taş alınır. Bunun bir yüzü tükürkle ıslatılır. Takım başı durumunda olan oyunculardan biri «yaş!» biri de «kuru!» der. Taş havaya fırlatılır. Yere düştüğünde hangi yüzü üste gelirse o yüzü tutan takım öncelik kazanır. Bu yöntem, para ile yazı tura at-mak gibidir.

3. Yerde birbirinden ayrı iki noktaya işaret konur. Karşılıklı oynayacak takımların başları, iki işaret arasını ayaklarıyla öl-çerler. Bu yer kimin ayağıyla kesirsiz ölçü-lebilirse o öncelik kazanır. İkisi de kesirli olursa başka yer işaretlenerek ölçüm sür-dürülür.

4. Yere iki mendil ya da iki şapka ko-nur. Bunlardan birinin altına yüzük, para, düğme gibi bir şey saklanır. Saklanan şeyi hangi takım bulursa o öncelik kazanır.

Ebe Seçimi: Mahmutgazi köyünde bü-yükanneye «ebe» denir. Oyunda ebe olan ki-şiye ise «çoban» denir. Yeni öğrenilen kimi oyunlarda «çoban» yerine «ebe» denildiği de oluyor. Oyunların anlatımında sırasına göre bu sözcüklerin biri ya da ötekisi kul-lanılacaktır. Ebe (çoban) seçimi dört tür-lü yapılır:

1. Önce oyuncular «çillik!» deme yön-te-miyle öncelik sırasını belli ederler. Sonra ilk sırayı almış olan oyuncu yerden bir kum tanesi alıp ellerini arkaya götürerek avuçla-rının birisine kumu saklar. Daha sonra iki yumruğunu öne uzatır. İkinci sıradaki oyuncu bu yumruklardan birini eliyle vurarak açtırır. Açılan yumrukta kum varsa bu ku-mu ikinci oyuncu alır, birinci oyuncu ebe-likten kurtulur. Bu sefer kumu ikinci oyuncu saklar. Böylelikle kum saklama işi son oyuncuya kadar sürer. Boş eli bulan kurtulur. En son kum kimde kalırsa o çoban (ebe) olur.

2. Oyuncular top, çelik gibi bir şeyi sıra ile birbirlerine atıp tutarlar. Tutamayıp ye-re düşüren çoban olur.

3. Oyuncular ellerindeki değnekleri uza-ğa atma yarışı yaparlar. Kimin değneği en geride kalırsa o çoban olur.

4. Oyuncular belli bir yerden 5-10 adım öteye dikilen taş, boynuz gibi bir şeyi değ-nek ya da yassı taş atarak kaydırmaya çar-lırlar. Kaydırabilenler ayrılırlar. Kaydı-ramayanlar yeniden başlarlar. En sona ka-lan oyuncu çoban (ebe) olur.

Takımlara Ayrılış:

1. Oyunculardan öncü durumunda olan ikisi, ayakla yer ölçerek öncelik sırası belir-tirler. Takım başı olacak bu iki oyuncu ön-celik sırasına uyarak öteki oyuncuları: «Ha-sanı aldım, Erdalı aldım...» diye birer birer seçip alırlar. Böylece iki takım kurulur.

2. Öncülük yapacak iki oyuncu ayrıldıktan sonra öteki oyuncular ikiye ikiye eş-leşirler. Her biri «gül, papatpa, ağaç, yap-rak, turp, havuç...» gibi birer eğreti ad edi-

Seçiciler her çiftin önüne geldikle-
«Ağacı mı istersin, yaprağı mı?» diye
erine sorulur. Kim hangi adı söyler-
oyuncuyu alır.

OYUNLAR

1. Dede Oyunu

(Kız çocuklar oynar.)

oyunu üç kız oynar. İçlerinden biri-
de» seçerler. Dede, beli bükülmüş, bir
topal, yaşlı kişi durumuna girer. İki
birer değnek bulunur. Değneklere
arak güçlkle yürür. Öteki iki kız, de-
orarlar:

Dede, nereye gidiyorsun?

Camiye gidiyorum.

Bizi de götürsene!

Olmaz. Yağ bardağını dökersiniz.

Dökmeyiz.

Tuz bardağını dökersiniz.

Dökmeyiz.

Öyle ise haydi kumruları kovalayın,
buçlarımızı giyin gelin de gidelim.

kız, kumruları kovalar, telli pabuç-
şiyer gibi davranışlarda bulduktan
ledeye:

Kumruları kovaladık, telli pabuçla-
giyip geldik, derler.

birlikte cami saydıkları bir yere

giderler. Dede namaz kılmaya başla-

teki kızlar değnekleri alıp kaçarlar.

pallayarak onları kovalar. Tutabildi-

ver. Böylece oyun biter.

Ebeciğim Aldırma Oyunu

(Kız çocuklar oynar.)

nculardan biri çoban seçilir. Öteki

ar, en büyüğü başta olmak üzere,

arkasına dizilirler. Her oyuncu iki

nündeki arkadaşını tutar. Böylece

ir olurlar. Öndeki oyuncuya büyük-

lamına «ebe» derler. Onun elinde

ek vardır. Çoban olan oyuncu biraz

turur. Dizideki oyunculardan birini

ister. Ebe dedikleri öndeki oyuncu

değnekle arkadaşlarını korumaya

Dizideki oyuncular bu sırada:

Ebeciğim aldırma

Soğuk suya daldırma

şırırlar. Çoban bir oyuncuyu ka-

kapılan oyuncu çoban olur.

3. Gene Ebesin Oyunu

iz ve erkek çocuklar oynar.) 180

Oyuncular içlerinden birini ebe seçtik-
ten sonra el ele tutuşup halka olurlar. Ebe
ortaya geçer. Halkadaki çocuklar:

Ebe, ebe, gel bize

Uzaktan vur elimize

Vuramazsan gene ebesin

derler ve dönerler. Sonra durup el çırp-
lar. Ebe, halkadaki çocuklardan birinin eli-
ni tutmaya çalışır. Kimin elini tutarsa o ebe
olur. Tutamazsa sözler, dönüş ve el çırpma-
lar tekrarlanır. Oyun böylece sürdürülür.

4. Kara Kedi Oyunu

(Kız çocuklar oynar.)

Oyunculardan biri ebe, biri de kara ke-
di seçilir. Ötekiler el ele tutuşup halka olurlar.
Ebe halkanın içine girer. Kara kedi halka
dışında bir yere saklanır. Ebe, halkadaki
kızların omuzlarına bir şeyler koyuyormuş
gibi yaparak: «şuraya bal koydum, şuraya
pekmez koydum, şuraya şeker koydum, şu-
raya yüzük koydum, şuraya küpe koydum.»
der. Orta yere bir şey gömüyor gibi yapar
ve: «buraya çörek gömdüm» der. Yukarıya
bir şey asıyormuş gibi yaparak: «göge ciğer
astım» der ve oyunculara namaz kılacağı-
nı, emanetleri korumalarını söyleyerek hal-
kadan çıkar gider. Ebe gidince kara kedi
gelip halkanın içine girer. Çocukların omuz-
larındaki şeyleri toplar gibi yapar. Yere gö-
mülen çöreği çıkarır, havaya asılmış olan
ciğeri indirir ve yer. Üstelik ebenin yanına
giderek ona elini yüzünü yıkatıp temizletir.
Ebe geri gelip sakladığı şeyleri yerlerinde
bulamayınca daha önce yağlığın ucunu dü-
ğümleyerek hazırladığı topuzla oyunculara
ve kediye saldırır, yakaladığını döver.

5. Kör Ebe Oyunu

(Kız çocuklar oynar.)

Kum saklama yöntemiyle ebe seçilir;
gözleri bir mendille bağlanır. Öteki oyuncu-
lardan biri ebenin sırtına eliyle vurur. İki-
si konuşurlar:

— Ebe, tarhanana tavuklar çokmuş
(üşüşmüş).

— Kiş! deyiver.

— Kiş, dedim gitmedi.

— Tom! deyiver.

— Tom, dedim gitmedi.

— Duvar yıkıver.

Ebenin bu sözünden sonra oyuncular

ebenin sırtına vurup kaçırlar. Ebe arkala-
rından koşar. Hangisini tutarsa o ebe olur.

6. Sen Çardak Ben Bardak

(Kız ve erkek çocuklar oynar.)

Oyuncular ikişer ikişer eşleşirler. Sırt
sırtta dönüp kollarını birbirine takarlar.
Sonra şu sözleri söyleyerek sıra ile birbirle-
rini kaldırır:

— Sen çardak.

— Ben bardak.

— Gökte ne var?

— Tekne var.

— İçinde ne var?

— Üzüm var.

— Hani bana?

— Çöpü sana.

Oyun böylece, oyuncular yoruluncaya
değin sürer.

7. Şingir Dayı Oyunu

(Kız çocuklar oynar.)

Oyunculardan biri «şingir dayı» olur.
Ötekiler tek sıra olarak yere otururlar.
«Şingir dayı» sıranın karşısına geçer. Şöyle
bir konuşma olur.

— Şingir mingir ben geldim.

— Şingir dayı hoş geldin.

— Ebem bir keklele bir karpuz versin-
ler, dedi.

— Se de beğendiğini al.

Bu konuşmadan sonra «şingir dayı» se-
kerek öteki oyuncuların yanına gelir. Ka-
vun karpuz seçer gibi kafalarını sıkarak,
koklayarak birisini seçer, alıp götürür. Oyun
böylece bütün kızlar alınıp götürülünceye
kadar sürer.

8. Araç Kesme Oyunu

(Erkek çocuklar oynar.)

Oyuncular belli yöntemlerden biriyle
iki takıma ayrılırlar. Oyun alanına büyük

bir daire çizilir. «Yaş mı, kuru mu?» atıla-
rak takımlardan biri dairenin içine girer,
öbürü dışarıda kalır. Dışarıdaki oyuncular
daire içine girmeye, içeridekiler de dışarı-
dakilere elleriyle değmeye çalışırlar. Dışarı-
daki oyunculardan biri, kendisine değilme-
den daire içine girebilirse içerdekilerin hep-
sini tutsak eder. İçerdekiler dışarıdakilere
değebilirlerse, değilen çocuk oyundan çıkar.
İçerdekiler dışarıdakilere değmek için dai-
reden çıkabilirler; fakat bu çıkışlarında dı-
şardaki çocuklardan biri o çocukla daire
arasından geçerse arası kesilen çocuk oyun-
dan çıkar. Bunun için oyuna «araç kesme»
adı verilmiştir. Takımlardan birinin oyun-
cuları oyundan çıkararak ya da tutsak olarak
tükeninceye kadar oyun sürer.

9. Daire Top Oyunu

(Erkek çocuklar oynar.)

Oyuncu sayısı sınırlı değildir. Yalnız
çift olmaları gereklidir. Oyuncular belli
yöntemlerden biriyle iki takıma ayrılırlar.
Oyun alanına geniş bir daire çizilir. «Yaş
mı, kuru mu atma» yöntemiyle öncelik sı-
rası belli edilir. Öncelik kazanan takımın
oyuncuları dairenin dışında halka olup du-
rurlar. Öbür takım oyuncuları daire içine
girerler. Dışarıdaki oyuncularda küçük bir
top vardır. Bu topu gizlice elden ele geçirir-
lerken içlerinden biri birden atarak daire
içindeki oyuncuları vurmaya ister. Vuramaz-
sa kendisi oyundan çıkar. Vurabilirse dışar-
daki oyuncular dağılıp kaçarlar. İçerdeki
oyuncuların işi topu hemen alıp kaçanlara
atmaktır. Birini vurabilirlerse o çocuk oyun-
dan çıkar. Vuramazlarsa, daire içinde önc-
den vurulmuş olan çocuk oyundan çıkar.
Sonra halka yeniden kurulur. Bir takım
oyuncularının hepsi vurulup tükeninceye
değin oyun sürer. (Devâm edecek)

Yıllık aboneli : 60,

altı aylık aboneli : 30

liradır.

Yurt dışı senelik abone :

\$ 8, £ 4, DM. 18

TÜRK HALK BİLGİSİ (FOLKLOR) DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR.

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Fillen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HİNÇER

Mektup ve havaile için adres : Posta Kutusu : 46, Aksaray — İstanbul, Tel. : 22 49 74

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Basılmayan yazılar
istenince geri gönderilir

Dizgi ve baskı :
YÖRÜK MATBAASI
İstanbul

SUNGURLU'DA DÜĞÜN VE GELENEKLERİ

Yazan : M. Aylan EREN

Sungurlu'da aileler, evlenecek oğulları kendileri eş seçerler. Yani görücü usulü evlendirirler. Kızları genellikle hamamda enir ve istemeğe giderler.

Oğlanın annesi, anneannesi, teyzesi gibi büyüklere kız evine giderler. Çeşitli kordandan bahsettikten sonra, asıl meseleye gelirler. «Allah'ın emri ile kızımızı istemegeldik», derler. Buna karşılık kız tarafı lanmek için zaman ister. Görücü gelenler n tuttuğu kahveyi içtikten sonra kalkar-

İstenen zaman içerisinde oğlan ve ailesi kında bilgi toplanır. Ona göre bir karar lır. Karar verilirken kıza ve oğlana fi- eri sorulmaz.

Oğlan tarafı süre sonunda kız evine gi- Eğer kızı vereceklerse söz keser, kız den ayrılırlar.

Bir kaç gün sonra oğlan tarafı, oğlanla ber kızı görmeğe giderler. Çeşitli gi- eşyası, altın yüzük, bilezik, küpe gibi görümlük getirirler. Nişanın ne zaman lacağını, kıza neler takılacağını ve baş- parasını kararlaştırırlar.

Kızın yakın arkadaşları içi şerbet dolu z, on sürahiyi kurdele, grapon kâğıdı, dil ile süslerler. Bu sürahilerden biri oğ- aittir ki, bütün sürahilerden daha öze- ek süslenilmiştir. Bunları büyük bir tep koyarlar. Yanına sigara, kibrit, ayna, bir kağıtlı şeker, leblebi, üzüm, fındık gibi lerle oğlan evine gönderirler. O gün n bütün arkadaşlarını şerbet içmeğe da- eder, o akşamın gecesinde oğlan evinde nırlar, oyun oynar, içip eğlenirler. Son- rın masaya kız evinden gelen tepsiyi ko- r. Mum yakarak oğlanı masa başına ırler. Oğlan tepsinin örtüsünü açar. Ar- şları onun sürahisine dokunmazlar. Di- sürahilerdeki kurdeleleri, mendilleri, ay- e sigaraları aralarında bölüşürler. Şer- içip, çerezleri yedikten sonra dağılırlar. Nişan zamanı okuyucu bütün evleri ge- herkesi nişana davet eder. Nişanı kız apar. Nişan günü kadınlr ve erkekler, vinde ayrı odalarda toplanırlar. Saz ve şliğinde oynayıp, eğlenirler. Yüzük takı- n zaman erkekler de kadınların bulun-

dukları odaya geçerler. Akrabalardan biri, kırmızı kurdela ile birbirine bağlı olan yü- zükleri takar ondan sonra okuyucu oğlan tarafının ve misafirlerin getirdiği hediyeleri bir bir bağırarak kıza takar.

İki, üç ay nişanlı kaldıktan sonra, düğün hazırlıklarına başlanır. Düğünün yapılması oğlan evine aittir.

Düğünden on, onbeş gün önce resmî ve imam nikâhı olmak üzere iki nikâh kıyılır. Nikâhtan sonra kız, düğün bitene kadar aile- sine geri verilir.

Düğün cuma sabahı başlar ve pazar ak- şamı son bulur. Düğün boyunca gelinin en yakın iki arkadaşı sağdıçları olur. Görevleri ona arkadaşlık edip, hiç yalnız bırakma- maktır. Cuma günü gelin hamamı yapılır. Oğlan tarafı bir hamamı tutar. Okuyucu ile komşuları gelin hamamına çağırırlar. Kız evine gidip, gelini alarak hamama getirirler. Kızı giydirir, taç takarlar. Arkadaşlarına mum ile mendil dağıtırlar. Hamamın iç kıs- mına iki-üç metrelik bir kumaş sererler ki, bu kumaşı düğün sonunda okuyucu alır. Kızlar kendilerine verilen muamları yakar- lar. Arka arkaya sıralanırlar. Başta okuyu- cu, sonra gelin ve arkadaşları olmak üzere, yere serilen kumaş üzerinden, göbek taşının etrafında üç defa dolaşırlar. Bu sırada; «Allahümme Sâlli Alâ Seyyidina Muhammed kemâ salleyte alâ İbrahime ve alâ Ali İbra- him, inneke hamidun mecid» duası okunur. Sonra kız misafirlerin elini öper, dışarı çı- kar.

Bir oğlan, bir de kız tarafından iki kız gelinin üstünü çıkardıktan sonra, tekrar içeri sokar, yıkayıp dışarı götürürler. Yine giydirir ve taç takarlar. Gelin hazırlandıktan sonra bir köşede oturur. Hamamın dış kısmında büyük bir yer sofrası kurulur. Ye- mek yenir ve çerezlerden herkese dağıtılır. Yemeğin sonunda, gelin, misafirlerin elini tekrar öper ve oğlan evi kıza alarak evine bırakır.

Cumartesi gelinin kınası yakılır. Kına yakılmadan önce kızın arkadaşları toplanır- lar. Eğlenip, oyun oynarlar. Sonra gelini bir iskemleye oturturlar. Saçının ön kısmını kâhkül olacak şekilde keserler. Bu arada

ARAŞTIRMALARI

da gelini ve kız tarafını ağlatmak için mâ- niler, türküler söylerler. Buna «gelin ağla ma» adı verilir. Söylenen mani ve türküler- den bazıları şunlardır.

- 1 — Elimi soktum astara
Elimi kesti destere
ALLAH güveyiyi geline şirin göstere
Ayağına giymiş nurdan nalını
Gezer Cennet bahçesinde salını salını.
Kız anam kınan kutlu olsun
Yarenliğin ağzı tatlı olsun
- 2 — Baban bazara vardı mı
Derlik babuç aldı mı
Gey güzel kızım dedi mi
Kız anam kınan kutlu olsun
Yarenliğin ağzı tatlı olsun
- 3 — Sizin atlar bizim atlar
Çıkar bir konaktan atlar
Emmim dayım Muhametler
İşte gittim elinizden
- 4 — Çattılar ocak daşını
Kurdular düğün aşını
Öğdüler kızın başını
- 5 — Pınarları var oluklu
Akar sülüklü balıklı
Yağarlısı bol belikli
İşte gittim elinizden
- 6 — Orta direk, orta direk
Gümbürdüyor yine yürek
Büyük eve gelin gerek
- 7 — Gıcılar kavak gıcılar
Kavak değil oduncular
İşte geldik kınacılar
- 8 — Atladı endi eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Büyük evin yakışığı
- 9 — Bindirdik atın eyisine
Endik yolun kıyısına
Haber edin dayısına
- 10 — Eliyin kınası al eylemişler
Gözüyün sürmesin bol eylemişler
Seni bir yiğide mal eylemişler

**

- 1 — Fadimem oturmuş köşktenen bakar

- Cem olmuş melekler Cenneti gezer
Huri kızları da hüllesin düzer
Şah ol anam şah ol, düşme dillere
- 2 — Haydın hey yarenler biz de varalım
Ebu Bekir sadıç olmuş görelim
Cennet bahçesinde güller derelim
Şah ol anam şah ol, düşme dillere
- 3 — Haydi hey yarenler biz de varalım
Ebu Bekir sadıç olmuş görelim
Ol Habîbin düğünü var
ALLAH evinde, Kâbe yolunda
- 4 — Fadime Ana oturmuş kınası ezer
Cem olmuş melekler Cenneti gezer
Huri kızların hüllesin düzer
Ol selverin düğünü var
ALLAH evinde, Kâbe yolunda

**

- 1 — Gezi bağlarında dolanıyorum
Yitirdim yârimi bulamıyorum
Atma annem atma beni gurbet illere
Kimseler yanmaz da sen yanarsın der-
dime
- 2 — Gezi bağlarında gezip, dolanıyorum
Yitirdim yarimi bulamıyorum
Bir çift selâmına güveniyorum
Gel otur yanıma hallerimi söyleyim
- 3 — Gezi bağlarından gelsin geçilsin
Kurulsun masalar rakı içilsin
Herkes sevdiğini alsın seçilsin
Atma annem atma beni gurbet illere
Kimseler yanmaz da sen yanarsın der-
dime

Gelini ve kız tarafını ağlattıktan sonra, kızın arkadaşları mum yakarak gelini ort- ya getirirler. Gelinin eline kına yakılır. Ar- tan kına arkadaşlarının eline yakılır. Sonra gelin misafirlerin elini öper. Okuyucu gelin elinden çıkan kınayı alarak, damada götürür. Onun yalnız sol eline kına yakılır.

Pazar günü düğünün son günüdür. Kı- zın çehizi oğlan evine gönderilir. (Çehiz kız evinde onbeş gün serilir kalır. Komşular görmeğe gider.) Oğlan tarafı oyunlarla kız evine gider. Kızı aldıktan sonra arabalarla mahalle içerisinde ve kasabanın çevresinde gezdikten sonra oğlan evine gelinir. Gelin eve indirildiği zaman, ona takılan hediyeler- in değerine göre, takanlara çehizinden çe- şitli şeylerin verilmesi ile düğün sona erer.

DERLEME YAPILAN ŞAHIS : Hatice Atik. 80 yaşında. Ev kadını.

YURT DIŞINA 3 KARAGÖZ TANITIMI GEZİSİ

Yazan : Nursel HİNÇER

Mayıs 1978 ayı, Türk Gölge Oyunu Karagöz'ü tanıtmak için yoğun bir gezi ve çalışma içinde geçmiştir.

KARAGÖZ ALMANYA'DA

Dışişleri Bakanlığı Almanya'da bulunan Türklerle yabancılara Karagöz'ü tanıtmak kararı almıştır. 5 Mayıs ile 23 Mayıs 1978 e kadar üç hafta süren, Frankfurt, Köln, Hannover ve Münih'te tekrarlanan Karagöz Gösterileri yapılmıştır. Bu geziye İstanbul'dan Karagöz sanatçısı Tacettin Diker'le Orhan Kurt katılmıştır. Gezi başarı ile sonuçlanmıştır.

KARAGÖZ POLONYA'DA

Polonya'da Unima kentinde toplanan Uluslararası Gölge Oyunları Festivali'ne Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Daire-

liklerin (Kültür Bakanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Köyleri Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı) ilgili kuruluşları davet edilmiştir. Bunlardan Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı konuya büyük ilgi göstermişlerdir:

15. Uluslararası Selçuk-Efes Festivali Halk Etsanatları Sektiyonu Programı

29 Nisan-2 Mayıs tarihleri arasında sergilenen etsanatları ve sergi yerleri şöyledir:

- 1 — Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu sergisi, Efes Müzesinde,
- 2 — Turizm ve Tanıtma Bakanlığı sergisi, Efes Örenyeri ve Müzede,
- 3 — Ortadoğu Teknik Üniversitesi sergisi ise Selçuk Hamam Müzesinde açılmıştır.

Etsanatları konusunda Efes Müzesinde 2 Mayıs saat 13.00 de yapılan Sempozyumda bildiri sunan bilim adamları ve bildirileri şunlardır:

- 1 — Dr. M. Cahit Tanman (Selçuk Belediye Başkanı):
Açış konuşması.
- 2 — Sabahattin Türkoğlu (Efes Müzesi Müdürü):

«Halk etsanatları konusunun Efes Festivali kapsamına alınmasının nedenleri».

- 3 — İsmail Öztürk (Kültür Bakanlığı, Millî Folklor Dairesi Başkanlığı, Etsanatları Müdürü):

si uzmanlarından Mustafa Mutlu gönderilmiştir. Mustafa Mutlu, daha önceki yıllarda Bakanlığın Karagöz Figürleri ve Oyunları Kursunu bitirmişti.

Unima'daki Uluslararası Yarışma ve Gösteriler 10 Mayıs ile 20 Mayıs 1978 arasında yapılmıştır. Karagöz, Polonya'da büyük bir ilgi toplamıştır.

KARAGÖZ FRANSA'DA

Fransa'da yine Mayıs 1978 ayı içinde bir Uluslararası Gölge Oyunları Sergisi ve Gösteri programları düzenlenmiştir. Fransa'da yapılan sergi ve gösteriler büyük ilgi çekmiş, basında yankılar uyandırmıştır. Fransa'ya tanınmış Karagöz sanatçısı Hayalî Küçük Ali'nin torunu Tuncay Tanboğa gönderilmiştir.

«Etsanatlarının halkbilimi içindeki yeri ve etsanatlarıyla uğraşan kamu kuruluşları arasındaki ilişkiler».

4 — Hatice Doğruol (Kız Tekn. Öğ. Okulu öğretmeni):

«Gelir ve geleneksellik açısından Ayaş'ta çorapçılık».

5 — Rüştü Öncel (Köy. İş. Bak. Koop. Eğ. ve Etsanatları Gen. Müdürlüğü Fen hey. Md.):

«Etsanatları ve kooperatifçilik».

6 — Doç. Dr. E. Tekin Altınbaş (Ank. Üni. Ziraat Fak. Lif Teknolojisi ve köy etsanatları kürsüsü başkanı):

«Etsanatlarının korunma ve geliştirilmesinde ele alınacak tedbirler ve devlete düşen görevler».

7 — Aynur Altay (Mil. Eği. Bak. Kız. Tekn. Orta Öğ. Gen. Md. lüğü uzmanı):

«Etsanatlarının eğitimdeki yeri».

8 — Necati Kazancı (Ortadoğu Teknik Üniversitesi):

«Türk halkbilimi ve Yamalak köyü etsanatları»

9 — Güran Erbek (Turizm Bak. El Sanat. Şb. Müdürü):

«Çarpana».

10 — Mine Gökbudak (Turizm Bakan. Etsanat. Şb. Md. lüğü uzmanı):

«Koçboynuzu motifi».

ULUSLARARASI EFES FESTİVALİ VE ELSANATLARI

Yazan : Sabahattin TÜRKOĞLU

Bu yıl 15. si yapılan Uluslararası Selçuk-Efes Festivali'ne yeni bir yön vermek yurt turizmi ile yurt ekonomisine özel katkı sağlamak üzere etsanatları konusunu festival kapsamına alınmıştır.

Böylece bu yıldan başlamak üzere her mayısın ilk haftasında yapılmakta olan s Festivalinde halk dansları yanında etsanatlarımız ayrı bir ağırlık taşıyacaktır.

Konunun festival kapsamına alınmış neleri çeşitlidir. Aslında Efes veya Selçuk'etsanatlarıyla, bunların yapımıyla yakın büyük bir ilişkisi bulunmamaktadır. Öl-

çün bir uygarlıktan sonra yeniden canlanışa başlayan küçük bir ilçe ve bu ilçenin yüksek kültür çevrelerinden gelen sakinleriyle tutulur etsanatları uğraşısı yoktur, amıştır. Bunun elbette çeşitli nedenleri vardır. Fakat küçük bir köy iken turizm

faaliyetiyle gittikçe büyüyen Selçuk'ta genelde nedenleriyle etsanatları gereksinmesi bu kez günümüzde doğduğu bir gerçek. Bu yeni gelişmede ortaya çıkan etsanatın gerçek ve orjinal özelliklerini korumaları söylenemez.

Selçuk'ta turistik amaçla kurulan oniki büromcük gömlek vs. yapımcılığının yandan doğruya «turistik» olduğu ve bunun modern teknolojinin yardımıyla yapılabileceği belirtmek isteriz. Ele alınan konuların ve ulusumuzun zevkini bir ölçüde tanıtmakla beraber folklorun ana prensip ve ölçülerinden uzaklaşmıştır. Herşey önce otantik sayılmazlar ve yapımcısı zevk ve felsefesi yerine turistin aradığı özellik ve nitelikleri ile ticari bir amaç kazanmışlardır.

Dysa ki Türkiye'nin turistik potansiyeli en büyük iki merkezinden biri olan Efes'e buna benzer bazı fırsatların değerlendirilmesini gerektiren değişik bir turizm anlayışı vardır; Efes Örenyeri ile Müzesini ziyaret eden yabancı turistlerin %60 kadarı İzmir ve Kuşadası üzerinden yalnız bir gününe gelmektedirler. Bazen hangi ülkelerden çıktıklarından habersiz ve akşam geç saatlerde bu turistlere Türkiye'nin diğer özellik ve doğal güzelliklerini, bu arada folklorunu etnoğrafyasını tanıtmak zorunlu say-

lan bir fırsattır. Ancak bunun kadar önemli olan bir başka konu da halkımızın, kendi sanatını bilinçli bir gözle görüp değerlendirebilmesidir. Bu bilinçlenme halk kesimlerinde küçük kümelerle yapılabilir. Fakat uzun ve zor olan bu yol yerine, tamamen köylüye yani bugün etsanatlarımızın yaşadığı veya yaşayabileceği doğal kaynağa dönük çalışmalar daha etkin olacaktır. Bu bakımdan Efes Festivalinden yararlanma düşünülmiştir. Festivale çoğunluğu kırsal alandan olan her yıl ortalama 100.000 kişi gelip programı izlemektedir. Bunu bir fırsat olarak değerlendirmekte fayda ummaktayız. Böylece, hazır köyünden kopup geniş halk kitlelerine okumuş kesimin kendi ürünlerini nasıl değerlendirdiklerini göstermek ve onları daha bilinçli kılmak düşünülmüştür.

Festival süresince bu konuda yapılan faaliyetler şöyle olmuştur:

1) Yurdun çeşitli yerlerine özgü etsanatları ürünleri ile ilgilenen kişi ve kuruluşlar festival süresince sergiler açmışlardır. Sayın Turizm Tanıtma Bakanı Alev Coşkun tarafından açılan sergiler, daha sonra sayın Kültür Bakanı A. Taner Kışlalı ile sayın Spor Bakanı Yüksel Çakmur ve geniş halk kitleleri ve turistler tarafından ilgiyle gezilmiştir.

2) Sergileme süresi içerisinde satış ve uluslararası pazarlama olanakları sağlanmıştır.

3) Etsanatları ve hâtıra eşyalarının halka tanıtılması ve sevdirmesi sonucunda bu konuda yetenekli kişilerin teşviki düşünülmüştür.

4) Bu çalışmalar Efes Müzesinde yapılan ve Türkiye'nin bu konuda tanınmış bilim adamlarının katıldığı bir sempozyumla pekiştirilmiştir. Sempozyumda verilen bildirilerin Efes Müzesince yayınlanan «Müze Yıllığı»nda veya Kültür Bakanlığı, Millî Folklor Araştırma Dairesi yıllıklarında yayınlanması, böylece kalıcı belgesel nitelik kazanması düşünülmüştür.

5) İlk defa bu yıl programa konulan Selçuk-Efes Festivali etsanatları etkinliğine destek sağlamak üzere konuyla ilgili bakan-

ASKERLİK ÜZERİNE DERLEMELER

- 2 -

Derleyen : Doğan KAYA

GİDİYORUM ANA

kşam oldu vardım, koca Kayseri
ündüz geçtim, gittim, Niğde'yi Bor'u
lukışla derler, yol oldu yarım
nkara'ya doğru gidiyom ana.

Ereğli, Karaman, kaldım Konya'da
Antalya, Fethiye derken Muğla'da
Yol ayrıldı artık bana Kula'da
Isparta'ya doğru gidiyom ana.

enizli, Salihli, Kırşehir ili
stanbul, İzmir'in çoktur, güzeli
ıvas Kabakyazı, durmuyor, yeli
masya'ya doğru gidiyom ana.

Beni yetiştirdin saldın, vatana
Nice dağlar aşım, vardım, kıtama
Sevdiğim bürünmesin, mâteme
Kütahya'ya doğru gidiyom ana.

iy, diye verdiler elbise, fotin
eçhizat kuşanıp, tuttum, nöbetim
er zaman vatana fedâ hayatım,
manisa'ya doğru gidiyom ana.

Daha bunlar destanımın yarısı,
Gelecek mektuba kaldı, gerisi
Duydum ki ötüyor, tâdat (*) borusu
İçtimaa doğru gidiyom ana.

*) Anonim asker türkülleri :

BAYRAM TÜRKÜSÜ

Karlar erir, duru göller bulanır .
Az gelince çayır, çimen sulanır.
Bir senede iki bayram dolanır.

Ana bayramınız mübârek olsun.

Sabah oldu, yatağımdan zor kalktım.
Asker çantasını boynuma taktım.
Tebrik gelir diye, postaya baktım.
Ana bayramınız mübârek olsun.

Özak oldu, bana buradan sılâm,
Kutlu olsun, ana sizlere bayram,
Sümle akrabaya ederim, selâm
Ana bayramınız mübârek olsun .

*) tâdat: Büyük askeri birliklerde asker-
lerin umumi toplantısı.

Şairi : Rafet KIR

Memleketi : İzmir

Doğumu : 1956

Fahsili : Ortaokul terk

Saz çalıp çalmadığı : Çalmıyor

Düğünde bayramda yakarlar, kına
Uzat ta elini öpeyim, ana
Bugün efkârlıyım, dokunma bana
Ana bayramınız mübârek olsun.

Bayram günü karaları bağlarım.
Bazan ağlar, bazan türkü söylerim.
Şu garip gönlümü nasıl eğlerim?
Ana bayramınız mübârek olsun.

Sılaya bir mektup yazdım, karalı
Mektubumda kara haber sıralı,
Zaten vâlidemin bağı yaralı,
Ana bayramınız mübârek olsun.

Acı olur, gurbet elin dumanı
Bize geldi, ağlamanın zamanı
İki sene bensiz yapın bayramı,
Ana bayramınız mübârek olsun.

ASKERİN ÇİLESİ

Yaşım yirmi dedi, ben asker oldum.
Hasretlikle yandım, gül gibi soldum.
Yârin kıymetini gurbette bildim.
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Bizlere verdiler, M I tüfeği
Bele doladılar, 20 fişeği
İflah etmez beni, gurbet ocağı
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Sabahleyin altıda yataktan kalktım.
Yüzümü çevirip, sılaya baktım,
Artık usandım ben, canımdan baktım
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Vize dağlarında martılar uçar.
Sılayı andıkça yüreğim coşar.
Terhis olan bizi bırakıp kaçar.
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Yaz bahar gelir de ötmez mi turna?
Arkadaş, karşımda düşünüp durma .
Aman komutanım, suçum yok vurma,
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Yürü tren türü, yolun düz olsun.
Söylen trenciye kömür doldursun.
Dumanı çıkınca, dostlarım görsün.
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Kışlanın önünde, var bir iskele
Yaşım yirmi idi geldim, askere
Ne izinimiz var, ne de tezkere...
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Şubenn önünde bir bir, saf olduk.
Verildi, sülüsler sararıp solduk.

ARAŞTIRMALARI

İstasyona gelince, trene dolduk.
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.
Yürüyüşte çekersen ,eğer dizini;
Herbir şeyden esirgensen gözünü;
Altı ayda alın, yıllık izini
Sayma da bitmiyor, ben ne eyleyim.

Ye mişbeş kasımda, günlerden salı,
Gelmişdim askere, gözlerim dolu,
Şimdi açtım'ola, sılanın gülü?
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Malatya'dan çıktım, dumanlı başım,
Gece gündüz eğitimidir, her işim
Sılamdan kesildi, ekmeğim aşım
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

Boş verin sözüme, hepsi şakadır.
Buradan bıkanın gönlü yufkadır.
Yirmi ay bitince sanki rüyadır.
Saymakla bitmiyor, ben ne eyleyim.

SEVDİĞİM

Beni hatırlayıp alsan, kalemi;
Birkaç satır mektup yazsan sevdiğim.
Asker oldum diye kesme selâmı,
Ağlayıp karayı giyme sevdiğim.

Ayrılırken yüreğimi dağladın.
Ağlayıp arkamdan mendil salladın.
Hiç düşünme, diye bana söyledin.
Teselli eyleyen sendin sevdiğim.

Karalar giyinip, çözme, alları
Gelirim sevdiğim bekle, yolları
Tatlı tatlı konuştuğun dilleri;
Lal eyleme gönder selâm sevdiğim.

Trene bindim de düştüm, yollara
Benden selâm eyle gonca güllere
Bu askerlik beni gurbet ellere
Saldı dertli dertli işit sevdiğim.

Gurbet elde diye unutma, beni
Bir zaman hatırdan çıkarmam, seni
Verdiğin o güzel sözlerin hani?
Neler söylemiştin bana sevdiğim.

Biter, bu askerlik gurbet gezerek.
Ağladın karşımda gözün süzerek.
Arayıp, sormayıp, derhal bezerek
Gözden irak tuttun beni sevdiğim.

«Unutma izine gel» dedin, bana
Hasret kalacağız, daha bir sene
Nazlım bu destanı ben yazdım, sana.
Hatıra olarak sakla, sevdiğim.

Artık burda bitirelim, sözleri
Ağlayıp ta hasta etme, gözleri
Gazi Ata'mızın güzel sözleri
Emanettir vatan bize sevdiğim.

YEMEK DESTANI

Elma memur olmuş, aylık izinde
Reçel inzibat mı durmaz sözünde?
Askeri doyuran bulgur pilavı.
Pirinç firar etmiş, askeri üzer.
Ispanak mahkumdur, hapiste gezer.
Nohut kâtip olmuş nöbeti yazar.
Askeri doyuran bulgur pilavı.

Çay ile zeytin kalk borusun çaldı.
Pırasa tüfeği eline aldı.
Fasulya askeri cepheye saldı.
Askeri doyuran bulgur pilavı.

Hoşav albay olmuş, gitmiş, alaya
Yoğurt hâkim olmuş, bakmaz, davaya
Taze üzüm küsmüş, gitmez sılaya
Askeri doyuran bulgur pilavı.

Armut eğitime özenemedi.
Muz çürüğe çıktı gezinemedi.
Biber kursa gitti kazanamadı.
Askeri doyuran bulgur pilavı.

Peynir çavuş olmuş, sopa elinde.
Patlıcan kibirli eli belinde.
Erik kayıp olmuş, Arap çölünde
Askeri doyuran bulgur pilavı.

YARE TÜRKÜ

Mektubun alınca verdim kararı,
Bu tatlı canımdan bezer gelirim.
Varsa sana bir kimsenin zararı;
Topla, tüfeğimle eser gelirim.

Sarı saçlarına rüzgâr eserse;
Şayet düşmanlarım ardın gezerse;
Hâin anan, baban sana kızarsa;
Esas duruşumu bozar gelirim.

Yollarda erkekler laf atarlarsa;
Komşular bir olup, hep çatarlarsa;
Yokluğumu bilip, fors satarlarsa;
Süngü ve tüfeğim asar gelirim.

İZİN TÜRKÜSÜ

Adımı çıkardılar, Ali Uzun'a
Verir isen gideceğim, izine
Berber Mustafa'nın küçük kızına,
Aşıkım teğmenim yol ver gideyim.

İzin ver teğmenim, gidem yerime
İster beni sürgün eyle, Çorum'a
Bir gün olsun gönder, beni yârime
Aşıkım teğmenim yol ver gideyim.

İzin ver teğmenim izin isterim.
Şimdi izin yoksa gözün isterim.
Berber Mustafa'nın kızın isterim.
Aşıkım teğmenim yol ver gideyim.

POSTACI

Bir mektup yazdım da posta almadı.
Cevap beklemeğe, sabrım kalmadı.
Bir mektup yazdım da posta almadı.

Bize gelen KITAPLAR

● Sabahattin Eyüboğlu — Yaşar Kemal: «GÖKYÜZÜ MAVİ KALDI (HALK EDEBİYATINDAN SEÇMELER)». Halk edebiyatı güldestesi. Eserin başında Azra Erhat'ın yapıtın hazırlanışını içeren bir önsöz ile Yaşar Kemal'in ilk derlemelerine «Folklorculuğu»na ait anıları yer almaktadır. Yarıttta Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Hatayi, Köroğlu, Karacaoğlu, Dadaloğlu, Aşık Paşa, Aşık, Aşık Garip, Aşık Veli, Aşık Mehmet Yakıcı, (Yakıcı'nın bu şiirini ilk defa İhsan Hınçer yayınlamıştır), Hasan Dede, Dertli, Emrah, Kaygusuz Abdal, Kazak Abdal, Kerem, Aşık Hakkı, Hıfzı, Kul Mustafa, Derdi, çok, Mesleki, Ruhsati, Serdari, Seyrani, Mehmet Ali Hilmi Dede, Matlubi, Vahit L. Salcı, Aşık Dede, İsmail, Aşık Veysel'in deyişleri ve anonim halk edebiyatından örnekler verilmiştir. Cem Yayınevi, Kültür Dizisi, 18,5 X 13,5 cm boyunda, 414 sayfa, 50 lira (İstanbul, 1978).

● M. Sabri Koz: «NASREDDİN HOCA'DAN FIKRALAR». Eserin başında yazarın Hoca ve fıkraları hakkında kısa ve özlü önsöz yer almaktadır. Fıkralar çeşitli kaynaklardan özenle seçilmiştir. Son bölümde küçük bir sözlük ve kaynakça verilmiştir. İsteme adresi: M. Sabri Koz, P.K. 147, Sirkeci — İstanbul'dur. Kitap, 19,5 X 13 cm boyunda, 96 sayfa, 20 lira (İstanbul, 1978).

● Nail Gürel : «EVDE KALMIŞ KIZLAR». Yazarın 1958-1976 yılları arasında çeşitli yayın organlarında çıkan röportajları. Kitabın başında Gürel'in röportajları hakkında Doğan Hızlan'ın bir eleştiri ve tanıtım yazısı var. Eser, Kanlarını satanlar, Mezar da Sevişenler, Dertli çocuklar, Suçsuz ceza, İstanbul'daki taşra, Balıkçılar ve Evde kalmış kızlar bölümleri ile 6 tanınmış kişiyi ve gizli kalmış şehir hayatımızdaki yönleri tanıtan 8 röportajdan oluşmaktadır. Kapak düzeni Etem Çalışkan tarafından yapılmıştır. Posta Kutusu Yayınları: 7, Özel Dizi: 1. P. K. 167, İstanbul. 19,5 x 13 cm boyunda, 224

Sevdiğimden mektup var mı postacı?
Tel çektim, giden ayın üçüne
Cevap gelmez, korku düştü içime
Karıştır çantayı, bir bak içine
Sevdiğimden mektub var mı postacı?
enin yolları demir değil mi?
kere verilen emir değil mi?
eye katlanmak ömür değil mi?
Sevdiğimden mektup var mı postacı?
Ömrümün kervanı tünele daldı.
Sandım ki; gönülümün gülleri soldu.
En fazla, yârimi göresim geldi.
Sevdiğimden mektup var mı postacı?

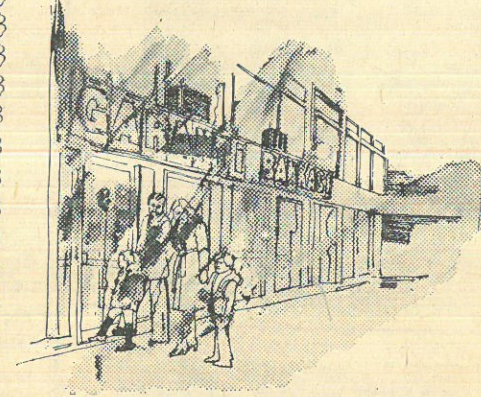
SILA HASRETİ

yaman yerdeyim kaldım, burada
in tezkiremi, erem murada
a derler neyin kaldı silada
m için arz'ederim, silayı.
Memleketten çıkardılar, bizleri
Ağlattılar, gelinleri kızları
Hiç aklımdan çıkartmıyom, sizleri
Onun için arz'ederim, silayı.
İzli'ye vardım, tepeden düzden
erin gömleği bir karış bezden
m felek beni ayırdı, sizden
n için arz'ederim, silayı.
Felek beni attı, gurbet ellere
Şimdi mecnun oldum, düştüm çöllere
Hasret kaldım, siladaki güllere
Onun için arz'ederim, silayı.
rlik derlerdi geldi, başıma
r kattı, benim tatlı aşıma
up yazdım, akrabaya, eşime
n için arz'ederim, silayı.
Hasta oldum, sızılıyor, tenlerim
Gülmeyi unuttum, dâim inlerim.
ayarım, sayarım, bitmez günlerim.
Onun için arz'ederim, silayı.
in kıtası Çakıllı-Vize.
onbir aydır hasretim, size
se geliriz, birgün gözgöze
i için arz'ederim, silayı.
Vize-Çakıllı'dan soğuk su akar.
turmuş, askerler çamaşır yıkar,
skerlik insanın boynunu bükür.
mun için arz'ederim, silayı.
khâne tâ bir ucdan bir uca.
İndüzler gündüz, ne gecem gece...
gurbet usandırdı, iyice
i için arz'ederim, silayı.

ailenizin bankası

Yurdun her kösesindeki
şubeleriyle yakınınızdaki bankadır.
TÜRKİYE GARANTI BANKASI;

TÜRKİYE
GARANTI
BANKASI
Sizlerle mutlu - Sizlerle güçlü

(Folklor : 63)

EV

sahibi olmak
SİZİN DE
hakkınızdır

YUVA
hesabımızla
EV
edinmenize
yardımcıyız

ayrılık tasarruf bankası

EMNİYET
SANDIĞI

(Basım: 60083 - 64)

(Yeni Ajans: — 65)

**biralarn "ASI"
tekel birası...**

190

(Basın: 60109 — 66)

**LOKMAN MÜSTAHZARI
HALK SAĞLIĞI HİZMETİNDE**

Ekza - 9 Ekzema merhemi
Algo - Tablet Ağrı hapi
Lokman - Tablet Ağrı hapi
Algopirin Analjezik tablet
Algo - Tablet 4 tabletik
Moruvit - Vitamine Kuvvet şurubu
Kina - Kola İştah şurubu
Anamur Burun ve göz damlası
Meproil Tablet Sinir hapi
Sollargen Granüle Ekzema - kaşıntı
Sel de Gastrin Granüle Mide tozu.
Gastro Goutes Mide damlası
Gastroguanil İshal kesici tablet
Metegastrin Mide tozu
Derivit Yara ve yanık merhemi.
Lokman Çayı Afiyet çayı tozu
Dover Tablet Öksürük ve bronşite
Metekodin Öksürük hapi
Metekodin Öksürük şurubu
Algo - Wax Ağrı merhemi
Algo - Wax Vazo Grıp ve ağrılarda
Algo - Wax Nazal Nezle merhemi
Ma-ka-ta Basur merhemi
Cutl - Cura Cilt losyonu
Pedl - Cura Ayak banyosu
Pilo - Cura Saç ilacı
Lokman Kaşe ağrı kesici
Panason (20 Gr. paket)
Sağlık çayı
Panason (50 Gr. alüm. kutu)
Deriseptol Yara ve göbek
Dr. Krom Diş pastı

(Folklor: 67)

Son baskı tarihi: 5. 6. 1978

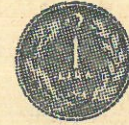

**HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde**

T.C.ZİRAAT BANKASI

(Basın: 60054/A. 20074 — 68)

**EN KÜÇÜK
TASARRUFLARINIZA,
BÜYÜK
TASARRUFLARINIZ
GİBİ DEĞER
VEREN BANKA**

AKBANK

(Folklor : 69)

**ANADOLU
BANKASI**

SİZİN EŞİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
KISACASI
AİLENİZİN BANKASIDIR

(Folklor : 70)

“Tasarrufa adres”

1953

İSTANBUL BANKASI

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

TEMMUZ 1978

İÇİNDEKİLER:

- Halkbilim Çalışmalarının Örgütlenmesi Hikmet DİZDAROĞLU
Halkçı Sanat : Halk Kaynağından Sanatın İçine ... Ceyhun Atuf KANSU
Genç Osman Destanı Üzerine Haşim Nezihî OKAY
Türk Mitolojisinde ve Folklorunda Atlar Murat URAZ
Üsküp Halkbilim - Folklor Enstitüsü Yayınları ... Türker ACAROĞLU
Silifke Yöresinden Yedi Gardaşlar Efsanesi ... Celâl Necatî ÜÇYILDIZ
Afganistan'da Etnik Gruplar ve Kökenleri D. N. WILBER - O. AKTAN
Şeker Hastalığım İyileştiren Halk İlaçları İhsan HİNÇER
Ağrı - Taşlıçay'da Koyunun Yüzü ve Kosa Bezeme ... İsmet ALPASLAN
Naldöken Tahtacıları : Yakapınar'da Gelin Düğünü ... Rıza YETİŞEN
Mahmutgazi Köyünden Derlenmiş Oyunlar : 2 ... Dr. Mehmet TUĞRUL
XI. Ohrid Uluslararası Balkan Festivali T.F.A.

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 348

KURUŞ: 500

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKARILAN HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

